

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมล จันทสร. (2506). อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเล. พระนคร: โอเดียนสโตร์,
- กรรชิง โชติกเสถียร. (2516). ชาวจีนในประเทศไทยหรือชนสองสัญชาติ. กรุงเทพมหานคร: ไทย
เชชม, อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายกรรชิง โชติกเสถียร .
- กัณณา วทัญญูตากวิน. (22 ธ.ค. 2543). นักแสดงคณะเหล่าเง็กเหล่าซุง. สัมภาษณ์.
- กาญจนาคพันธุ์ [นามแฝง]. (2519). เมื่อวานนี้ เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: เรื่องศิลป์,
- กาญจนาคพันธุ์ [นามแฝง]. (2523). 80 ปีในชีวิตข้าพเจ้า. หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทาน
เพลิงศพขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์)
- กำจร สุนพงษ์ศรี. (2536). ประวัติศาสตร์ศิลป์จีน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
เกาะขอบโรงจิว. 8,177 (มิ.ย. 2542). พลอยแถมเพชร: 294-297.
- ขุนช้างขุนแผน เล่ม 3. (2538). กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา,
ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์), มูลนิธิ. (ม.ป.ป.). 100 ปี ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า
กาญจนาคพันธุ์). กรุงเทพมหานคร: วัชรินทร์การพิมพ์
- คารวิงตัน กู๊ดริตจ์. (2521). ประวัติศาสตร์จีน. แปลโดย ส. ศิวรักษ์. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย,
- จี วิลเลียม สกินเนอร์. (2529). สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์. แปลโดย
พรรณี ฉัตรพลรักษ์ และคณะ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช,
- จิ่ง [นามแฝง]. (28 ธ.ค. 2543). นักแสดงคณะให้ตงเตี้ยเกียะท้วง. สัมภาษณ์.
- เจ้อจันท์ อี้ชพรรณ. (2530). หลี่ของขงจื้อ. กรุงเทพมหานคร: กะรัต,
- ชวน เขียวโชติ. (2515). พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับปรับปรุงใหม่. พระนคร: นานาฟังก์ส์โตร์,
- ชนัย วรรณะสี. (2534). จิว. วารสารไทย 11.41 : 31-42.
- ชัย เรื่องศิลป์. (ม.ป.ป.). ประวัติศาสตร์ไทยสมัย พ.ศ. 2352-2453 ด้านสังคม.
กรุงเทพมหานคร: ศิลปบรรณาการ,
- ซัวซีย์. (2516). จดหมายเหตุรายวันการเดินทางไปสู่ประเทศสยามในปี ค.ศ. 1685 และ 1686.
แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. กรุงเทพมหานคร: ก้าวหน้า,
- ชาติ [นามแฝง]. (13 ม.ค. 2544). นักแสดงคณะเหล่าบ่วงนี้เฮง. สัมภาษณ์.
- ซูโรมาน เวศยาภรณ์. (2541). ฉากละคร 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย,
- ณรงค์ พ่วงพิศ. (2530). สายสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนอพยพกับราชสำนักไทย. คนจีน 200 ปีภาย

- ใต้พระบรมโพธิสมภาร ภาค 2, 40-43. กรุงเทพมหานคร: เส้นทางเศรษฐกิจ, ดรุณี บัณฑิตศักดิ์. (27 ส.ค. 2543). เจ้าของคณะเหล่าบ่วงนี้เฮง. สัมภาษณ์.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2464). ตำนานการถวายตัวที่วังวรดิศ อ้างถึงใน สมพิศ สุขวิวัฒน์. (2539). ผู้ชนะสิบทิศ: ละครพันทางของเสรี หวังในธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2493). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5. พระนคร: โรงพิมพ์บริษัทรัฐภักดี,
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2508). ตำนานละครอิเหนา. กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา,
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2512). ตำนานหนังสือสามก๊ก. ใน หน, เจ้าพระยาพระคลัง. สามก๊ก เล่ม 1. 8-62, กรุงเทพมหานคร: บำรุงสาส์น, ดุสิต น้าฝน. (2530). การผสมผสานของจีนในสังคมไทย. คนจีน 200 ปีภายใต้พระบรมโพธิสมภาร. 68-73. กรุงเทพมหานคร: เส้นทางเศรษฐกิจ,
- ด้วน ลีเซิง. (2530). ชาวจีนแต่จิวที่อพยพมายังไทยในระยะแรก. ศิลปวัฒนธรรม (ก.ย. 2526) ตาซารด์, บาทหลวง. (2519). จดหมายเหตุการเดินทางสู่ประเทศสยามของบาทหลวงตาซารด์. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกษมบรรณกิจ,
- ถาวร สิทธิโกศล. (2537). ความเป็นมาของจิว. ในเอกสารประกอบการสัมมนา สาहित และแสดง อุปรากรจีน "จิว". กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- ทวีป วรดิถก. (2538). ประวัติศาสตร์จีน. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ,
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. (ม.ป.ป.). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ฉบับโรงเรียนสวนกุหลาบ. กรุงเทพมหานคร: แสงไทยการพิมพ์,
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. (2504). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา,
- ธนิศ อัญโพธิ์. (2539). โขน. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา,
- เธียรชัย เขียมวรเมธ. (2537). พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น (1977),
- นริศ ลีลาเย็นง. (13 ม.ค. 2544). พะกั้วซิงแซคคณะเหล่าบ่วงนี้เฮง. สัมภาษณ์.
- นริศรานุกัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา. (ม.ป.ป.). ประชุมบทคอนเสิร์ตและตาโบลวิวงต์. (มปท.)
- นัท [นามแฝง]. (27 ต.ค. 2543). นักแสดงคณะไฉ่ยงฮงเกียะท้วง. สัมภาษณ์.
- นายแพทย์ต้นม่อเซียง [นามแฝง]. (2516). จิว. อักษรศาสตร์พิจารณา 1.4 : 12-18.

- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2538). โขน. คาราวาน. น้ำเน่า และหนังไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มติชน.
- บังอร ปิยะพันธุ์. (2537). ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์,
- บัวศรี [นามแฝง]. (2 ธ.ค. 2543). นักแสดงคณะเหล่าเง็กเหล่าซุง. สัมภาษณ์.
- บุญชู แซ่จ้าว. (28 ก.ย. 2543). นักแสดงคณะไต้ยงฮงเกียะท้วง. สัมภาษณ์.
- บุญชู แซ่จ้าว. (29 พ.ย. 2543). นักแสดงคณะไต้ยงฮงเกียะท้วง. สัมภาษณ์.
- บุญมี นันทกุล. (2530). เสื้อผืน-หมอนใบจากชั่วคราวมาเป็นเจ้าสาวเมืองไทย. คนจีน 200 ปีภายใต้ พระบรมโพธิสมภาร ภาค 2. กรุงเทพมหานคร: เส้นทางเศรษฐกิจ,
- บุญส่ง โตสุวรรณ. (28 ธ.ค. 2543). คนจัดเสื้อผ้าคณะไต้ยงฮงเกียะท้วง. สัมภาษณ์.
- บุญยमानพพานิชย์, หลวง. (2526). การละครและวงการกวี. ภาษาและหนังสือ 16,1 (เม.ย.-ก.ย. 2526): 17-22.
- ป. รัตนปัญญา [นามแฝง]. (2536). ชุดเที่ยวเมืองจีน: จี๊ว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์,
- ปนัดดา เลิศล้ำอำไพ. (2532). คณะอุปรากรหงโหลวจี๊วเซียงไต้ชั้นดีมาเยือนเมืองไทย. สตรีสาร 41,45 (29 ม.ค. 2532): 51-56.
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล. (2534). บทนำ. ใน เบิกโรง ข้อพิจณานาฏกรรมในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- पालเลกัวซ์. (2520). เล่าเรื่องกรุงสยาม. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2526). ฉาวโจวซี: จี๊วแต่จี๊ว. วารสารศิลปากร 27,1 (มี.ค. 2526): 12-45.
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2528). บู๊ไต้ซี จี๊วหุ่นกระบอกของชาวจีนฮกเกี้ยนที่สิงคโปร์. ศิลปวัฒนธรรม 6,8 (มี.ย. 2528): 74-82.
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2530). ฮก ลก ซิว โชค ลาก อายุยืน. กรุงเทพมหานคร: ศิลปวัฒนธรรม,
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2539). จี๊วชุดเบิกโรง: เรื่องสิริมงคลของชาวจีน. เมืองโบราณ 22,1 (ม.ค.-มี.ค. 2539): 29-33.
- พรพิไล เอื้อวิเศษวงศ์. (2538). จี๊ว: การเสื่อมความนิยมของชาวจีนในเยาวราช. สารนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระบรมโพธิสมภารร่วมเย็นเป็นสุข, โครงการ. (2525). นาฏศิลป์ในร่มโพธิ์ทอง. สุจิตร์งาน

- นาฏศิลป์ในร่มโพธิ์ทอง,
พระพุทธรูปลี้คนล้านนาภาค, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2514). อิเหนา. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร,
พลสังข์ ทิพย์อาสน์. (26 ม.ค. 2544). นักแสดงคณะไต้ยงฮง, สัมภาษณ์.
พูนพิศ อมาตยกุล. (2530). จีนกับไทยในเรื่องเพลง. คนจีน 200 ปีภายใต้พระบรมโพธิ์สมภาร ภาค
2, 153-158. กรุงเทพมหานคร: เส้นทางเศรษฐกิจ,
ฟื้น ดอกบัว. (2532). ปวงปรัชญาจีน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
ภรตมณี. (2511). นาฏยศาสตร์ ตำราว่า. แปลโดย แสง มนวิฑูร. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร,
มาลินี ดิลกวงษ์. (2532). ว่าด้วยภูมิหลังของการละครจีน. ว. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา 2,1 (มิ.ย.
2532): 31-40.
มาลินี ดิลกวงษ์. (2543). ระบำและละครในเอเชีย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
ยิ้ม ปันทองกุง [รวบรวม]. (2523). ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 1 สมัยกรุงธนบุรี.
กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี,
รัฐกร อัครธีรยุทธ. (ม.ป.ป.). บนเส้นทางหลายแสนลี้ของจิว. วารสารพาที. อ้างถึงใน วีเกียรติ
มารคแมน. (2539). "จิวแต่จิว"กับภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมดนตรี: กรณีศึกษาคณะเหล่า
บ่วงนี้ขงปิง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.
ล. เสถียรสุด. (2533). คัมภีร์ขงจื้อ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ก. ไม้,
ล. เสถียรสุด. (ม.ป.ป.). ประวัติวัฒนธรรมจีน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ก. ไม้,
ละเอียด ศิลาน้อย. (ม.ป.ป.). สร้างชีวิตและสังคมตามหลักคำสอนของขงจื้อ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ดอกหญ้า,
ลาลูแบร์. (2505). จดหมายเหตุลาลูแบร์. แปลโดย นราธิปประพันธ์พงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรม
วงศ์เธอ, กรมพระ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุรุสภา,
วิโรจน์ วัฏญตาทากวิน. (31 ม.ค. 2544). สัมภาษณ์.
วีเกียรติ มารคแมน. (2539). "จิวแต่จิว"กับภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมดนตรี: กรณีศึกษาคณะ
เหล่าบ่วงนี้ขงปิง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
ศรันย์ แก้วไทย, ต่อพงศ์ พุกกะเจียม, และ ธีรยุทธ แดงนุ้ย. (21 ธ.ค. 2543). สมาชิกคณะเหล่าเง็ก
เหล่าขง. สัมภาษณ์.
ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. (2530). จีนในไทย. คนจีน 200 ปีภายใต้พระบรมโพธิ์สมภาร. 15-26.
กรุงเทพมหานคร: เส้นทางเศรษฐกิจ,

- ศรีสุเรนทร์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น. (2510). โคลงถวายพระเพลิงพระบรมอัฐิพระเจ้าหลวง. หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพของอำมาตย์ตรีศิริ จรุงเวสสัน
- ส. สுகนธาภิรมย์. (2530). บทบาทคนจีนต่อภาวะเศรษฐกิจไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์. คนจีน 200 ปีภายใต้พระบรมโพธิสมภาร. 81-89. กรุงเทพมหานคร: เส้นทางเศรษฐกิจ, สงวน อึ้งคง. (2516). สิ่งแรกในเมืองไทย เล่ม 3. กรุงเทพมหานคร: แพร์พิทยา, สมพิศ สุขวิวัฒน์. (2539). ผู้ชนะสิบทิศ : ละครพันทางของเสรี หวังในธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมภพ จันทรประภา. (2528). นาฏศิลป์และการเล่นของไทย. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์,
- สันตอักษรสาร, พระ. (2516). ตำนานจิวในเมืองไทย.
- สาธิต เลหาชัยบุญ. (4 ธ.ค. 2543). เจ้าของคณะใช้ป้อฮองเตี้ยเกียะท้วง. สัมภาษณ์.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2522). จิว การแสดงระดับชาติสมัยกรุงศรีอยุธยา. เดินทางท่องเที่ยว 1,2: 87-98.
- สุภางค์ จันทวานิช และคณะ. (2534). ชาวจีนแต่จิวในประเทศและในภูมิภาคเดิมนานาชาติที่เฉาซันสมัยที่หนึ่ง ทำเรือจากหลิน (2310-2393). กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- สุรพล วิรุฬักษ์. (2543). วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- เสฐียรโกเศศ [นามแฝง]. (2510). ฟื้นความหลัง. พระนคร: ศึกษิตสยาม,
- เสถียร โพนันทะ. (2539). เมธีตะวันออก. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อแกรมมี,
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2535). ไปดูจิว(ตุ้)ที่กำแพงนครเวียงจัน. ศิลปวัฒนธรรม 13,4: 130-132.
- หน, เจ้าพระยาพระคลัง. (2512). สามก๊ก เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: บำรุงสาส์น,
- หลี่ ขางจื่อ. (2537). เจาะประวัติขงจื่อ. แปลโดย สีน วิภาวสุ. กรุงเทพมหานคร: สมาพันธ์,
- หลิน ยูถิง. (2525). วิถีแห่งเต๋า. แปลโดย พจนา จันทรสันติ. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย,
- หวาง เหมี่ยนฉาง. (2531). คนจีนแต่จิวในประเทศไทย. ศิลปวัฒนธรรม 9,8 (มิ.ย. 2531): 52-60.
- เหี้ย หยู่ปิง. และคณะ. (1995). อ้างถึงใน วิเกียรติ มารคแมน. (2539). "จิวแต่จิว"กับภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมดนตรี: กรณีศึกษาคณะเหล่าบ่วงนี้ซุงปิง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อภิโชค แซ่ไคว้ว. (2542). จิว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ครุสภา,

- อารีซี เจ บาร์หม. (2521). หลักคำสอนของขงจื้อ. บรรณาธิการแปลโดย ครอบแผน ไชยชนะสาร.
กรุงเทพมหานคร: เดลฟี,
- อำพัน เจริญสุข. (2 พ.ย. 2543). สัมภาษณ์.
- อำพัน เจริญสุข. (6 พ.ย. 2543). สัมภาษณ์.
- อำพัน เจริญสุข. (10 ม.ค. 2544). สัมภาษณ์.
- อำพัน เจริญสุข. (15 ก.พ. 2544). สัมภาษณ์.
- อำพัน เจริญสุข. (2 มี.ค. 2544). สัมภาษณ์.
- อำพัน เจริญสุข. (3 มี.ค. 2544). สัมภาษณ์.
- อำพัน เจริญสุข กับฝันที่ต้องไปให้ถึง. 21, 497 (15 พ.ย. 2540). ดิฉัน. : 315-327.
- อิศเรศ มงคลอมรศรี. (2 ธ.ค. 2543). นักแสดงและจัดแลเสื้อผ้าคณะเหล่าเง็กเหล่าซุง. สัมภาษณ์.
- อุไร นันทศิลป์ชัย. (9 พ.ย. 2543). เจ้าของคณะเหล่าเง็กเหล่าซุง. สัมภาษณ์
- เอนก นาวิกมูล. (2530). รู้จักจีนจากพจนานุกรมเก่าสมัยรัชกาลที่ 5. คนจีน 200 ปีภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ภาค 2. 273-280. กรุงเทพมหานคร: เส้นทางเศรษฐกิจ,
- เอนก นาวิกมูล. (2540). ภาพเก่าเล่าตำนาน. กรุงเทพมหานคร:
- ไอวหมิงจ้วง [นามแฝง]. (30 ม.ค. 2544). นักแสดงคณะไหย่งฮงเกียะท้วง. สัมภาษณ์.
- ไอวหมิงหลอ [นามแฝง]. (28 ธ.ค. 2543). นักแสดงคณะไห่ตงเตียเกียะท้วง. สัมภาษณ์.

ภาษาอังกฤษ

- Barthes, R. (1964). ข้างถึงใน วัลยา วิวัฒน์ศร. (2538). ละครฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 18.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Benjathep, Thisa. (1983). A Night at the (Chinese) Opera. Thailand Business 6,7 (May 1983): 6-10
- Bennett, T. (1979). Formalism and Marxism. London: Methuen,
- Berrigan, F. J. (1979). Community Communications. Paris: UNESCO,
- Besio, K. A. (1992). The disposition of defiance: Zhang Fei as a comic hero of Yuan Zaju (China). Dissertation Abstracts International
- Brandon, J. R. (1993). The Cambridge guide to Asian theatre. New York: Cambridge University press,
- Chen, R. J. (1977). Human hero and exiled god: Chinese thought in Kuo Mo-jo's "Chu Yuan". Dissertation Abstracts International

- Cheung, P. C. (1980). Melodrama and tragedy in Yuan 'Tsa-chu' (China). Dissertation Abstracts International
- Chin, L. K. (1980). The politics of drama reform in China after 1949-elite strategy of resocialization. Dissertation Abstracts International
- Chiu, T. B. (1997). Reading Tang Xian-zu in the late twentieth century: "Yu-ming Tang si meng" ("The four dreams of Yu-ming Hall"). Dissertation Abstracts International
- Chou, J. W. (1991). Domestic strifes in Chinese Yuan 'Tsa-chu' and English domestic drama (Drama). Dissertation Abstracts International
- Chung, M. (1992). The little theatre movement of Taiwan (1980-1989): in search of alternative aesthetics and politics (China). Dissertation Abstracts International
- Diamond, C.T.C. (1993). The role cross-cultural adaptation in the "little theatre" movement in Taiwan (China). Dissertation Abstracts International
- Fei, F. C. (1991). Huang Zuolin: China's man of the theatre. Dissertation Abstracts International
- Feng, G. (1992). "Tragedies" in Yuan drama (China). Dissertation Abstracts International
- Fosque, M.G. (1983). Xixiang Ji: A study of Yuan drama (China). Dissertation Abstracts International
- Frank, A.D. (1996). Art becomes life: theatre and the politics of repression in Shanghai, 1927-1945 (China). Dissertation Abstracts International
- Fu, H. (1995). Historicizing Chinese drama: The power and politics of Yuan Zaju. Dissertation Abstracts International
- Fu, L. (1998). Derivation in Chinese literature: the archetypal story of the unfaithful scholar-husband (Song dynasty, Ming dynasty). Dissertation Abstracts International
- Graham, G. (1998). Philosophy of arts. New York: Routledge,
- Guo, M. (1980). A Sketch of Qu Yuan. In Yang X. and G. Yang (trs.), Li Sao and Other of Qu Yuan. pp. i-vii. Beijing: Foreign Languages Press,
- Guy, N.A. (1996). Peking opera and politics in post-1949 Taiwan (China, Nationalism). Dissertation Abstracts International
- Hawkes, T. (1986). Structuralism&Semiotics. London: Methuen.

- Hsiung, H.A. (1995). Seeking woman in pre-modern Chinese texts: A feminist re-vision of Ming drama (1368-1644) (China). Dissertation Abstracts International
- Hsu, Tao-ching. (1985). The Chinese Conception of the Theatre. London: University of Washington Press,
- Hsu, Y. (1992). A comparison of the vocal techniques in Peking opera and bel canto opera (China). Dissertation Abstracts International
- Hua, W. (1991). The search for great harmony: A study of Tang Xianzu's dramatic art (China, Tang dynasty). Dissertation Abstracts International
- Jackson, B.K. (1983). The Yuan dynasty playwright Ma Chih-yuan and his dramatic works (China). Dissertation Abstracts International
- Jain, S.P. (1994). "Helping, striking, and singing": The role of qupai in structuring Sichuan opera Gaoqiang performance (Chinese). Dissertation Abstracts International
- Jang, R. (1989). Traditional Chinese theatre for modernized society: A study of one "new" Chinese opera script in Taiwan. Dissertation Abstracts International
- Jayaweera, N. (1991). Folk Media and Development Communication Myths and Realities : A Report on Experiences in People's Communication in Mexico, India and the Phillippines. Manila: Asian Social Institute,
- Jiang, T. (1991). Gender reversal: Woman in Chinese drama under Mongol rule (1234-1368) (Yuan play). Dissertation Abstracts International
- Kaplan, R.B. (1986). The pre-leftist one-act dramas of Tian Han (1898-1968) Chinese theatre). Dissertation Abstracts International
- Lao Tzu. (1989). Tao The Ching. Translated by J.C.H. Wu. Boston & Shaftesbury: Shambhala,
- Lee, T.S. (1998). Performing Chinese street opera and constructing national culture in Singapore. Dissertation Abstracts International
- Li, C.C. (1987). "Southeast the peacock flies," a may-fourth tragedy (Yuan Changying, China). Dissertation Abstracts International
- Li, H. (1996). Opera, society and politics: Chinese intellectuals and popular culture, 1901-1937. Dissertation Abstracts International
- Li, S.L. (1995). Gender, cross-dressing and Chinese theatre. Dissertation Abstracts

International

- Li, Z. (1995). Zhuangzi and Chan. In Zhu Liyuan and Gene Blocker (eds.), Contemporary Chinese Aesthetics. pp. 145-177. New York: Peter Lang Publishing,
- Lip, E. (1993). Out of China : cultures and traditions. Singapore: Longman,
- Liu, G. (1995). Ancient Chinese Aesthetics. In Zhu L. and G. Blocker (eds.), Contemporary Chinese Aesthetics. pp. 179-188. New York: Peter Lang Publishing,
- Lu, G. (1997). Modern revolutionary Beijing opera: Context, contents, and conflicts (China, Mao Ze-dong, Jiang Qing, cultural revolution). Dissertation Abstracts International
- Lull, J. (1995). Media. Communication. Culture : A Global Approach. Cambridge : Polity Press,
- Mackerras, C. (1990). Chinese Drama A Historical Survey. Beijing: New World Press,
- McLuhan, Marshall. (1964). Understanding Media. New York: McGraw-Hill,
- Miettinen, J. O. (1992). Classical dance and theatre in South-East Asia. New York: Oxford University Press,
- Northeast Drama Institute. (1980). Full-color Designs From Chinese Opera Costumes. New York: Dover Publication,
- O'Sullivan, T., et al (1994). Key Concepts in Communication and Cultural Studies. New York: Routledge,
- Saxon, B.S. (1992). "Borrowing from the east: A study of types of western theater adaptations of Chinese opera, Japanese Noh, and Kabuki. Dissertation Abstracts International
- Sebryk, K.M. (1995). A history of Chinese theatre in Victoria (British Columbia). Dissertation Abstracts International
- Shih, C. (1976). The Golden Age of Chinese Drama: Yuan Tsa-chu. New Jersey: Princeton University Press,
- Shih, K. (1992). Ritualistic aspects of Yuan Tsa-chu theater (China, Shamanism, Yuan Tsachu theater). Dissertation Abstracts International
- UNESCO. (1989). World communication report. Cited in UNESCO. (1993). Alternative media: linking global and local. Paris.: UNESCO publishing,
- Wang, A. (1992). The artistry of Hong Sheng's "Changshengdian" (Hong Sheng,

- Chinese, Drama). Dissertation Abstracts International
- Wang, I. (1986). Dream and drama: In late sixteenth century and early seventeenth century—China, England and Spain (Theater). Dissertation Abstracts International
- Wang, Jisi. (1979). Foreword. In Yang X.; and G. Yang. (trs.), Selected Plays of Guan Hanqing. pp. 1-11. Beijing: Foreign Language Press,
- Wang, Y. (1997). Two authorial rhetorics of Li Yu's (1611-1680) works: Inversion and auto-communication (China). Dissertation Abstracts International
- Wong, P.K. (1989). Cultural influences on dance in T'ang dynasty and the movement characteristics of a dance of the period. Dissertation Abstracts International
- Wu, Y. (1997). Reappraising the cultural identity of Chinese classical dance. Dissertation Abstracts International
- Wu, Z.; Huang, Z.; and Mei, S. (1984). Peking Opera and Mei Lanfang. Beijing: New World Press,
- Xiong, C. (1994). The genesis and development of hangdang in traditional Chinese theatre before the emergence of Beijing opera. Dissertation Abstracts International
- Yao, H. (1990). The use of martial-acrobatic arts in the training and performance of Peking opera (Volumes I and II) (China). Dissertation Abstracts International
- Zhao M.; Yan, J. (1994). Peking Opera painted faces. Beijing: Morning glory publisher: 15-25.
- Zhou, L. (1995). Harmony and Chinese Beauty. In Zhu L.; and G. Blocker. (eds.), Contemporary Chinese Aesthetics. pp. 205-223. New York: Peter Lang Publishing,
- Zhu, M. (1996). Literary motifs in traditional Chinese drama. Dissertation Abstracts International
- Zou, J. (1994). Gao Xingjian and Chinese experimental theatre. Dissertation Abstracts International

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประวัติคณะจิ๋ว

คณะไช่ยงฮง

ก่อตั้งมาได้ประมาณยี่สิบปีโดยคุณชาอุ้ยเจ้าของคนปัจจุบัน ซึ่งแต่เดิมเป็นนักแสดงบทตัวตลกมาก่อน ได้รับการยกย่องในหมู่ผู้ชมและคนในวงการจิ๋วว่าเป็นนักแสดงตลกอันดับหนึ่งของประเทศไทย ภายหลังจึงออกมาตั้งคณะจิ๋วของตนเอง ปัจจุบันคุณชาอุ้ยยังคงแสดงจิ๋วบ้างในบางโอกาส

คณะเหล่าเง็กเหล่าซุง (เหล่าแซล้ง)

ก่อตั้งขึ้นในประเทศจีน และภายหลังได้ย้ายมาสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณแปดสิบปีก่อน ภายหลังก่อตั้งอีกคณะหนึ่งชื่อชิงเหล่าเง็กเหล่าซุง (ชิงแซล้ง) ดำเนินกิจการมา 3 ชั่วโมงคนแล้ว ประวัติการก่อตั้งไม่ทราบแน่ชัดเนื่องจากเป็นคณะเก่าแก่ ปัจจุบันเจ้าของคือ "อาบ๊าก" สามีของคุณอุไร นันทศิลป์ เหตุที่เรียกชื่อคณะนี้ว่าเหล่าแซล้ง เพราะ "แซล้ง" แปลว่า "ล้งสี่เขียว" อันเนื่องมาจากล้งสี่ของในโรงจิ๋วคณะนี้เป็นสี่เขียวขณะที่ของคณะอื่นเป็นสีแดง และเมื่อก่อตั้งคณะชิงเหล่าเง็กเหล่าซุงขึ้นอีกคณะ จึงใช้คำว่า "เหล่า" กับ "ชิง" ("เก่า" กับ "ใหม่") ประกอบหน้าคำว่าแซล้ง

คณะไช่ป้อฮงเตี้ยะเกียะท้วง (ชิงไช่ป้อ)

ก่อตั้งมาประมาณยี่สิบถึงสามสิบปี โดยคุณสาธิต เลหาชัยบุญ เจ้าของคนปัจจุบัน คณะนี้แยกมาจากคณะเหล่าไช่ป้อฮง ซึ่งเป็นคณะที่มีมาแต่รุ่นพ่อตั้งแต่สมัยอยู่ประเทศจีนมีอายุราวหนึ่งร้อยปี ปัจจุบันน้องชายของคุณสาธิตเป็นผู้ดูแลคณะเหล่าไช่ป้อฮง

คณะไต้ตงเตี้ยะเกียะท้วง

ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2525 ในคราวแสดงจิ๋วไทยเรื่องเปาบุ้นจิ้น ตอนประหารเปาเหมี่ยน ในงานฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี จึงใช้ชื่อคณะว่า "ไต้ตงเตี้ยะเกียะท้วง" อันมีความหมายว่าคณะนาฏศิลป์ไทย-จีน (สมัยนั้นใช้ชื่อภาษาไทยว่าสมาคมอุปรากรศิลป์ไทย-จีน) การแสดงจิ๋วไทยเรื่องเปาบุ้นจิ้น ตอนประหารเปาเหมี่ยน นับเป็นจิ๋วไทยครั้งแรกของประเทศไทย โดยเจ้าของเดิมซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งได้ทำอยู่ประมาณ 12 ปี ก่อนจะขายกิจการต่อให้คุณวีระศักดิ์ เจ้าของคนปัจจุบันตั้งแต่เมื่อ 6-7 ปีที่แล้ว

คณะเหล่าบ่วงนี้เฮง

เจ้าของคนปัจจุบันคือคุณดรุณี บัณฑิตศักดิ์ คณะนี้ก่อตั้งขึ้นมาประมาณยี่สิบกว่าปี โดยบิดามารดาของคุณดรุณีซึ่งเป็นผู้ก่อตั้ง แม้ไม่ได้แสดงจิ๋วแต่ก็อยู่ในแวดวงนี้มานาน ปัจจุบันคุณดรุณีกับน้องสาวอีกสองคนเป็นผู้ดูแลคณะ โดยที่น้องสาวเป็นนักแสดงด้วย

คณะเตี้ยเกียะฮั้ไล้เฮง (ปักน้ำ)

เจ้าของคนปัจจุบันคือคุณเตี้ยง แซ่แต้ กับสามี (เจ้าแก่ปักน้ำ) คณะนี้ก่อตั้งมาประมาณสามสิบกว่าปี โดยที่สามีของคุณเตี้ยงแต่เดิมก็อยู่ในวงการจิวมาก่อน แต่ไม่ได้เป็นนักแสดง โดยหลายคนในแวดวงจิวจะเรียกคณะนี้ว่าคณะปักน้ำ โดยเหตุที่ "ปักน้ำ" เป็นสำเนียงภาษาแต้จิ๋วของคำว่า "ปากน้ำ" อันเป็นบ้านเดิมของสามีคุณเตี้ยง

ภาคผนวก ข

เนื้อเรื่องย่อจ๊ว

เจ๊กบั้งพะซี่กั้งไซ้อ้วง (เจ้านครกั้งไซ่ถูกตีตีเดียวตาย)

เจ้าครองนครกั้งไซ่ผู้มีศักดิ์เป็นน้าขององค์จักรพรรดิเป็นผู้มักมากในกาม มีคำสั่งว่าเมื่อใดที่จะมีการแต่งงานภายในเมืองกั้งไซ่ จะต้องส่งผู้เป็นว่าที่เจ้าสาวมาให้ตัวกั้งไซ่อ่องก่อนเข้าพิธี เหตุนี้จึงทำให้หนุ่มสาวคู่หนึ่งซึ่งหมั้นหมายกันมาสิบกว่าปีไม่กล้าแต่งงานกันเสียที ด้วยเกรงว่าวันใดที่แต่งงานกันวันนั้นฝ่ายเจ้าสาวก็ต้องตกไปเป็นของกั้งไซ่อ่อง น้องชายของฝ่ายหญิงชื่อหย่งเซ็งจึงวางอุบายว่าตนเองจะปลอมตัวเป็นพี่สาวไปหากั้งไซ่อ่องเอง คาดว่ากั้งไซ่อ่องคงไม่พึงใจและตะเพิดตนกลับไปเป็นแน่ แต่ระหว่างดำเนินแผนการ เมื่อหย่งเซ็งถูกนำตัวไปตำหนักกั้งไซ่อ่อง เกิดปรากฏว่ากั้งไซ่อ่องกลับพึงพอใจหย่งเซ็งในร่างผู้หญิงขึ้นมา แต่ในที่สุดคนของกั้งไซ่อ่องก็มาแจ้งความจริงให้ทราบว่ายหย่งเซ็งเป็นผู้ชายปลอมตัวมา จึงสั่งทหารให้ล้อมจับ แต่หย่งเซ็งหนีไปได้ กั้งไซ่อ่องจึงนำกำลังไปบ้านของว่าที่ป้าสาวที่กำลังทำพิธีกันอยู่ แม้จะร้องขอความเห็นใจเพียงใด กั้งไซ่อ่องก็ไม่ยินยอมและในที่สุดได้สังหารหญิงชายทั้งคู่เสียชีวิตลง

วันเวลาผ่านไปหลายปี กล่าวถึงฝ่ายเซียวกวงมั่งเป็นบัณฑิตรักคุณธรรมตั้งใจจะเดินทางไปสอบจอหงวนที่เมืองหลวง แต่ระหว่างทางกลับถูกโจรป่าดักปล้นและจะฆ่าเสีย เซียวกวงมั่งจึงบินด้วยความเสียตายว่าตนเองไม่มีวาสนาได้ผดุงความยุติธรรม เนื่องจากได้รับรู้ความชั่วช้าของกั้งไซ่อ่องมาโดยตลอด จึงตั้งใจไว้ว่าวันใดที่เป็นใหญ่จะมากำจัดกั้งไซ่อ่อง โจรป่าได้ยินเสียงรำพึงของเซียวกวงมั่งจึงยังมือไว้แล้วสอบถามเรื่องราวพร้อมทั้งเล่าเรื่องในอดีตของตนให้ฟัง โจรป่าผู้นี้ก็คือหย่งเซ็งนั่นเอง ในที่สุดทั้งคู่ก็ได้สาบานเป็นพี่น้องกัน

เมื่อทั้งคู่เดินทางไปถึงเมืองหลวง เซียวกวงมั่งได้พบขุนนางตงจินผู้หนึ่งและถูกทดสอบสติปัญญากับทัศนคติต่อกั้งไซ่อ่อง เซียวกวงมั่งได้กล่าวตามจริง ขุนนางผู้นั้นจึงพอใจ และหาทางช่วยให้เซียวกวงมั่งได้เข้าเฝ้าองค์จักรพรรดิ เมื่อฟังเรื่องราวความร้ายกาจของกั้งไซ่อ่องทั้งหมด จักรพรรดิจึงแต่งตั้งให้เซียวกวงมั่งเป็นผู้ตรวจการ และพระราชทานดาบอาญาสิทธิ์ให้เซียวกวงมั่งในการพิจารณาคดี สามารถประหารได้ก่อนจึงค่อยกราบทูล

ขณะเดินทางกลับไปยังเมืองกั้งไซ่ มีชาวบ้านผู้หนึ่งมายื่นจดหมายร้องทุกข์แก่เซียวกวงมั่ง กล่าวหา กั้งไซ่อ่องว่าทำให้ตนเองต้องบ้านแตกสาแหรกขาด เซียวกวงมั่งกลับกล่าวว่าชาวบ้านกล่าวโทษเชื้อพระวงศ์ชั้นสูงถือว่ามีความผิดจึงสั่งเขียน 40 ทีแล้วจับไปโดยบอกว่าจะเอาตัวไปให้กั้งไซ่อ่องตัดสินลงโทษ เมื่อถูกพาเข้ามาในห้องพักแล้ว ชาวบ้านก็ตำเซียวกวงมั่งว่าไม่ให้ความเป็นธรรม เสียแรงที่ตนเองอุตส่าห์มาขอเป็นที่พึ่ง เซียวกวงมั่งจึงเฉลยว่าเมื่อสักครู่เป็นเพราะมีคนของกั้งไซ่อ่องสอดแนมอยู่จึงสั่งลงโทษเพื่อให้กั้งไซ่อ่องตายใจ

เซียวกวงมั่งไปพบกั้งไซ่อ่องเพื่อขอให้ช่วยตัดสินคดีที่ชาวบ้านมาปรึกษา และยังเชิญกั้งไซ่อ่องให้ไปชมของวิเศษจากวังหลวง กั้งไซ่อ่องก็ตกลงเพราะเห็นว่าเรื่องที่เซียวกวงมั่งพูดถึงนั้นสอดคล้องกับที่สายสืบรายงาน ครั้นเมื่อกั้งไซ่อ่องเข้าไปยังจวนผู้ตรวจการก็ทำท่าวางอำนาจเรียก “เซียวซุงอ่อง” (ผู้ตรวจการแซ่เซียว) ราวกับผู้ใหญ่ข่มขู่เด็ก เซียวกวงมั่งกับหย่งเซ็งแกล้งทำเป็นกลัวจนตัวสั่นงันงก กั้งไซ่อ่องจึงยิ่งได้ใจ บอกให้พวก

ผู้ติดตามไปกินอาหารที่หย่งเซ็งจัดเตรียมไว้ให้ โดยหารู้ไม่ว่าอาหารเหล่านี้ถูกหย่งเซ็งวางยาสลบเอาไว้แล้วจึงหมดสติไปตามๆ กัน

เมื่ออยู่กันตามลำพัง เชียววงวงมั่งก็เชิญกังไช้อ่องเข้าสู่ห้องด้านใน หย่งเซ็งจัดการปิดประตูลงกลอนทุกห้องที่กังไช้อ่องผ่านเข้าไป กังไช้อ่องไม่พอใจแต่หย่งเซ็งก็แก้ไขสถานการณ์ด้วยดี จากนั้นเชียววงวงมั่งก็ทูลกังไช้อ่องว่ามีจดหมายร้องทุกข์อยากให้อวยการพิจารณา ปรากฏว่าจดหมายทั้งหีบล้วนเป็นจดหมายที่ชาวบ้านกล่าวหา กังไช้อ่องว่าไปจุดคร่าลูกเมีย และฆ่าผู้คนมากมาย กังไช้อ่องไม่พอใจอย่าจดหมายทั้ง ท่านผู้ตรวจการจึงเฉลยว่าตนเองได้รับพระราชบัญชาให้มาตรวจสอบเรื่องดังกล่าวนี้เอง ว่าแล้วก็สั่งเปิดศาลพิจารณาคดี

เมื่อเปิดศาลแล้ว เชียววงวงมั่งจึงแจ้งสาเหตุที่ตนมาครั้งนี้ แต่กังไช้อ่องยังคงวางอำนาจบาตรใหญ่กล่าวเรียก “เชียวซุงอ้ง” อย่างไม่เกรงกลัว ขณะที่ผู้ตรวจการก็เรียกชื่อ “กังไช้อ่อง” สนวนกลับอย่างไม่หวั่นบารมีเช่นกัน ท่าทางลนลานที่แก้มถึงเล่นละครตบตาเมื่อสักครู่ไม่มีให้เห็นอีกแล้ว ผู้ตรวจการสาธยายความผิดให้กังไช้อ่องฟังแล้วเกลี้ยกล่อมให้ยอมรับสารภาพแต่โดยดี กังไช้อ่องยืนยันว่าท่านผู้ตรวจการไม่กลัวตายหรือจึงมากล่าวหาเชื้อพระวงศ์เช่นนี้ ผู้ตรวจการจึงให้อภัยเชิญดาบอาญาสิทธิ์ออกมา ของวิเศษนี้เองที่เชียววงวงมั่งกล่าวถึงก่อนหน้านี้ว่าอยากให้กังไช้อ่องมาชม...เมื่อกังไช้อ่องเห็นเข้าก็ตกใจหน้าซีดก้มลงคุกเข่าถวายความเคารพสิ่งแทนตัวจักรพรรดิอย่างตะลึงลาน ผู้ตรวจการจึงสั่งให้ถอดชุดและหมวกขุนนางออกและสั่งเสียนกังไช้อ่อง 100 ที กังไช้อ่องมีที่ท่าไม่ยินยอม หย่งเซ็งจึงเข้ามาขวางกล่าวว่าเพื่อเป็นการให้เกียรติเชื้อพระวงศ์จึงขอให้ตีเพียงทีเดียว ผู้ตรวจการจึงลุกออกจากบัลลังก์ปล่อยให้หย่งเซ็งเกลี้ยกล่อมกังไช้อ่อง หย่งเซ็งแก้มถึงหลอกให้ตายใจโดยอ้างว่าเพียงยอมถูกตีเบาๆ ทีเดียวก็จะเป็นอิสระแล้วค่อยจับตัวเชียววงวงมั่งไปฆ่าก็ยังได้ เมื่อหย่งเซ็งเอาแผ่นกระดาษออกมาส่งให้กังไช้อ่องว่าตนจะใช้เพียงกระดาษแผ่นเท่านั้นตีเบาๆ เท่านั้น กังไช้อ่องพิจารณาดูแล้วก็ตกลง เมื่อผู้ตรวจการกลับเข้ามานั่งบัลลังก์อีกครั้ง กังไช้อ่องก็นอนคว่ำหน้าลง แต่แล้วหย่งเซ็งกลับถือแท่งเหล็กเดินออกมาด้วยความดีใจที่ได้แก้แค้นให้พี่สาวที่เขย ว่าแล้วก็ตีกังไช้อ่องด้วยแท่งเหล็กนั้นเข้าที่กลางหว่างขาเพียงทีเดียว กังไช้อ่องก็ตื่นทรนทรายแล้วขาดใจตายในที่สุด

ผู้ตรวจการเมื่อเห็นกังไช้อ่องตายก็ตกใจไม่รู้จะอย่างไร เพราะอย่างไรเสียกังไช้อ่องก็เป็นผู้มีอิทธิพลและมีลูกน้องมาก เมื่อกังไช้อ่องตายพวกลูกน้องคงไม่ปล่อยตนไปแน่ ผู้ตรวจการเชียววงวงมั่งจึงสั่งปิดศาลแล้วไล่ให้บรรดาลูกน้องรวมทั้งหย่งเซ็งหลบหนีไป จากนั้นตนเองก็ดื่มสุราพิษฆ่าตัวตาย เมื่อบรรดาลูกน้องกังไช้อ่องที่ถูกมอมเหล้าผสมยานอนหลับฟื้นคืนสติออกจากห้องมาก็พบท่านผู้ตรวจการสิ้นลมหายใจเสียแล้ว

ต้าอิว ผู้สยบฮวงโห

แผ่นดินจิงหยวน (จิ้น) เมื่อราว 4,000 ปีก่อน ต้องประสบปัญหาอุทกภัยอย่างหนักหน่วง แม่น้ำฮวงโหท่วมแผ่นดิน จุดคร่าชีวิตผู้คนไปมากมาย มหาประมุขซุน (ซุนตี้) จึงเชิญประมุขอาวุโสเผ่าต่างๆ มาหารือถววนเพื่อสรรหาผู้มีความสามารถมาแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยอันใหญ่หลวงครั้งนี้ ประมุขหลายเผ่าได้เสนอชื่อประมุขต้าอิวให้เป็นผู้จัดการปัญหานี้ ต้าอิวก็ยินดียอมรับภารกิจครั้งนี้ และยังตั้งปณิธานว่าหากทำงานไม่สำเร็จก็จะไม่ก้าวเข้าบ้านแม้แต่ก้าวเดียว

คืนก่อนออกเดินทาง ต้าอู๋ครุ่นคิดหาวิธีแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ตลอดทั้งคืน เมื่อจะออกเดินทาง ภรรยาตื่นขึ้นมาพบจึงได้ถาม ต้าอู๋อธิบายถึงความจำเป็นในการแก้ไขปัญหามาเพื่อส่วนรวม ภรรยาของต้าอู๋จึงได้แต่รำให้และสงสารมาให้เดินทางจากไป

สิบปีผ่านไป ภรรยาของต้าอู๋เฝ้ารอคอยสามีกลับมา เมื่อครั้งต้าอู๋ออกจากบ้านไปเธอเพิ่งตั้งครรภ์ แต่บัดนี้ “ฉี” บุตรน้อยอายุได้ 9 ปีแล้ว ฉีนามถึงบิดาที่จากไป จนสาวใช้แจ้งข่าวว่าต้าอู๋จะเดินทางผ่านมา ต่างก็ดีใจเตรียมรอรับต้าอู๋กลับบ้าน เมื่อพบหน้ากันผู้เป็นภรรยาได้เชิญสามีเข้าบ้าน แต่ต้าอู๋กลับปฏิเสธ เพราะถือว่าได้ให้คำปฏิญาณไว้แล้วว่าหากงานไม่เสร็จจะไม่ยอมเข้าบ้าน ซึ่งครั้งนี้นับเป็นครั้งที่ 3 หลังจากออกจากบ้านไปที่ต้าอู๋เดินทางผ่านบ้านตัวเอง แต่สองครั้งที่ผ่านมานั้นเขาก็ไม่ยอมเข้าบ้าน เช่นเดียวกับครั้งนี้ แม้บุตรและภรรยาจะอ่อนวอนสักเพียงใด ต้าอู๋ก็ไม่ยอมเสียคำพูดที่เคยให้ไว้

เวลาผ่านไป ต้าอู๋สามารถแก้ไขปัญหาน้ำท่วมหนองทะเลสาบได้เป็นผลสำเร็จ มหาประมุขขุนจึงประจักษ์ชัดว่าประมุขต้าอู๋เป็นผู้มีสติปัญญาความสามารถ ทั้งยังมีคุณธรรม ยอมอุทิศตนเพื่อส่วนรวม ได้รับความเคารพศรัทธาจากประชาชนโดยทั่วไป จึงตัดสินใจสถาปนาให้ต้าอู๋เป็น “มหาประมุขจหยวน” ตั้งนั้นแล้วทวยราษฎร์และบรรดาประมุขเผ่าต่างๆ จึงเดินทางมาเข้าเฝ้ามหาประมุขต้าอู๋ เพื่อแสดงความจงรักภักดี มีการเฉลิมฉลองด้วยการแสดงต่างๆ เพื่อต้อนรับแขกเมือง

ก๊อชิงฮู (คดีฟ้องสามี)

ไ้เหลียงไ้ เป็นนักศึกษาชาวอำเภอโง้วกั้งมาเที่ยวเมืองน้ำเซียงและได้พบหญิงสาวชื่อ เสียวชิวย้ง ทั้งสองต่างรักกันและมีความสัมพันธ์ฉันท์สามีภรรยา ต่างสาบานว่าจะอยู่เคียงคู่กันตราบชีวิตจะหาไม่ แต่แล้วบิดาของไ้เหลียงไ้ซึ่งเป็นนายอำเภอเมืองโหวจิ่ว ก็ได้สั่งให้ไ้เหลียงไ้กลับบ้านไปแต่งงานกับบุ้นชกเอ็ง ขณะที่ชิวย้งตั้งครรภ์แล้ว ไ้เหลียงไ้จึงหาข้ออ้างแล้วจากนางไป

ชิวย้งไม่รู้ว่ามีสามีจากไปเพื่อไปแต่งงานกับหญิงอื่น เมื่อเห็นสามีจากไปนานนับเดือน ชิวย้งจึงปลอมตัวเป็นชายไปอำเภอโง้วกั้งเพื่อตามหาสามี เมื่อได้พบกันไ้เหลียงไ้กลับปฏิเสธความรับผิดชอบ ไม่ยอมรับความสัมพันธ์เมื่อครั้งอดีต และพยายามหาทางปิดเรื่องนี้ไม่ให้รู้ไปถึงบุ้นชกเอ็ง ผู้เป็นภรรยาอีกคนหนึ่ง อย่างไรก็ตามบุ้นชกเอ็งก็รู้เข้าจนได้ ไ้เหลียงไ้ต้องการกลบเกลื่อนความผิดจึงวางแผนจะฆ่าชิวย้งและลูกน้อยเพื่อปิดปากบุ้นชกเอ็งรู้แผนร้ายของสามีจึงตัดสินใจพาชิวย้งและสาวใช้หนีไป

เมื่อไ้เหลียงไ้ตามมาไม่พบชิวย้ง กลับได้พบแต่บุ้นชกเอ็ง เขาถูกนางต่อว่าเรื่องที่ตนโหดเหี้ยมไร้มนุษยธรรม ไ้เหลียงไ้เกรงว่าภรรยาจะเปิดเผยความลับของตน จึงผลักดันนางตกน้ำหวังให้จมน้ำตาย แต่โชคดีที่รอดชีวิตเนื่องจากมีชาวประมงมาช่วยเอาไว้ได้ จากนั้นบุ้นชกเอ็งก็พบสาวใช้ของชิวย้งที่ออกมาตักน้ำ ทั้งคู่พากันไปหาชิวย้งที่ศาลเจ้า และต้องพบชิวย้งที่เหลือเพียงลมหายใจวอริ้น บุ้นชกเอ็งโกรธแค้นไ้เหลียงไ้ยิ่งนัก จึงกัดนิ้วมือตนเองเขียนจดหมายเลือดเป็นสำนวนฟ้องร้องไ้เหลียงไ้ต่อจากที่ชิวย้งเขียนค้างเอาไว้ แล้วนางกับสาวใช้ของชิวย้งก็นำคำฟ้องร้องนั้นไปยื่นกับนายอำเภอโหวจิ่วผู้เป็นพ่อของไ้เหลียงไ้เอง

มกภัยเอ็ง (มุกภัยอิง ยอดหญิงตระกูลหยั่ง)

แม่ทัพเอี้ยเป็นแม่ทัพด้านศึกซีเซีย โดยมีเอี้ยจงเป่า (หยั่งจงเป่า) ผู้เป็นลูกชายร่วมทัพด้วย เมื่อถูกฝ่ายตรงข้ามบุกโจมตีและล้อมไว้ด้วยค่ายกล มีเพียงกั้งเล้งบักเท่านั้นที่จะทำลายค่ายกลของฝ่ายตรงข้ามได้ โดยของวิเศษดังกล่าวเป็นสมบัติของโจรป่าที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

ขณะที่มกภัยเอ็งซึ่งเป็นโจรป่าอยู่บนเขาออกไปล่าสัตว์พร้อมสาวใช้ สาวใช้ไปเก็บนกที่ถูกภัยเอ็งยิงตกก็พบทหารฝ่ายซ่ง (ทหารจีน) เกิดทะเลาะและปะทะกัน ภัยเอ็งตามมาพบจึงเข้าห้าม แต่ในที่สุดเมื่อได้ยินคำพูดไม่ถูกหูจากทหารก็ไม่พอใจอาละวาดจนทหารซ่งต้องล่าถอย

ทหารฝ่ายซ่งที่เสียที่ภัยเอ็งกลับมาพบจึงเป่าจึงเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้ฟัง จงเป่าจึงให้ทหารพาตนไปพบภัยเอ็ง เมื่อไม่พบตัวก็ตะโกนร้องเรียกทำทนาย แต่ที่ปรากฏตัวกลับเป็นกองทัพฝ่ายซ่งที่ไล่ล่ามา ทั้งสองฝ่ายปะทะกัน ฝ่ายศัตรูล่าถอย จนในที่สุดจงเป่าก็มาพบภัยเอ็ง ทั้งคู่ได้ประมือกัน แต่แล้วเมื่อได้สนับนัยตา ทั้งสองก็ตกอยู่ในห้วงรักของกันและกัน ภัยเอ็งทำแผนแกล้งสู้ไม่ได้แล้วล่าถอยไปปล่อยให้จงเป่าซึ่งอีกหนีไล่ตาม แต่กลับถูกคนของภัยเอ็งดักจับตัวไว้ได้ แต่คนของภัยเอ็งเมื่อเห็นอาการของนายสาวและจงเป่าก็รู้ได้ทันทีว่าทั้งคู่ต่างมีใจให้กัน จึงพยายามพูดจาหวานล่อมให้ทั้งสองเข้าใจกัน ภัยเอ็งบังคับจงเป่าให้แต่งงานด้วย แต่จงเป่าปฏิเสธ ด้วยเหตุว่าตนอยู่ในทัพกำลังทำศึกอยู่ ไม่อาจใส่ใจเรื่องส่วนตัวได้ ภัยเอ็งจึงจับตัวจงเป่าไปให้พี่ชายซึ่งเป็นหัวหน้ากองโจรรู้จัก แต่พี่ชายของนางไม่พอใจที่น้องสาวรักใคร่ไม่รัก กลับไปรักนายทหารของราชสำนัก ซึ่งอาจนำกำลังมาปราบปรามชุมโจรของตนได้

ทหารของจงเป่ากลับไปรายงานเรื่องที่เกิดขึ้นแก่แม่ทัพเอี้ย แม่ทัพเอี้ยรู้เข้าก็โกรธจึงยกทัพมาหุบเขาโจรเพื่อจะช่วยลูกชายกลับคืน และเพื่อจะมาเอากั้งเล้งบักไปทำลายคาถาค่ายกลของฝ่ายศัตรูที่ตั้งดำนมนตร์เอาไว้ แต่แล้วเมื่อมาถึงกลับได้พบว่าจงเป่ามาขอพบอยู่กับภัยเอ็งและจะแต่งงานกันก็โมโห เพราะเวลาที่ผ่านมากองทัพก็รอให้จงเป่านำกำลังไปเสริมแล้ว ก็สั่งให้นำของวิเศษกลับไป แต่กลับทำไม่สำเร็จสักเรื่อง มีหน้าขี้ยังมาอยู่กับผู้หญิงอีก ซึ่งถือเป็นการผิดกฎหมายก็อย่างร้ายแรง แม่ทัพเอี้ยจึงนำตัวจงเป่ากลับไปสอบสวน ซึ่งหากว่ากันตามจริงแล้ว ความผิดของจงเป่าร้ายแรงถึงขั้นถูกประหาร ร้อนถึงฮ่องแปดพระราชวงศ์ชั้นสูงผู้มั่งคั่งดีเป็นอาขององค์จักรพรรดิเมื่อรู้ว่าก็มีมาขอร้องให้งดโทษหนักสักครั้ง แม่ทัพเอี้ยกลับอ้างว่าหากไม่ยึดถือกฎหมายอย่างเข้มงวด แล้วจะมีกฎหมายไว้เพื่ออะไร และบ้านเมืองก็จะไม่อาจอยู่รอดได้ ทั้งเมื่อสั่งลงโทษไปแล้วก็ไม่อาจงดเว้นได้ จนฮ่องแปดต้องไปนำพระราชโองการของจักรพรรดิมาจงเป่าจึงพ้นโทษ ฮ่องแปดรู้ว่าภัยเอ็งแม่ทัพหญิงแต่ก็มีความสามารถเชี่ยวชาญการศึกทั้งการต่อสู้และการตั้งค่ายกล จึงตรัสบอกจงเป่าให้ไปตามภัยเอ็งมาเป็นรองแม่ทัพช่วยทำลายค่ายกลของฝ่ายศัตรู จนในที่สุดกองทัพซ่งซึ่งนำทัพโดยพ่อลูกตระกูลเอี้ยกับมกภัยเอ็ง ก็ทำลายค่ายกลฝ่ายตรงข้ามและเอาชนะกองทัพศัตรูได้ในที่สุด

ซังไท้จ้อ (สองราชบุตร)

จักรพรรดิมีสนมสององค์คือสนมฝ่ายชายและฝ่ายขวา สนมฝ่ายชายมีจิตใจชั่วร้ายพยายามเอาอกเอาใจองค์จักรพรรดิ เพื่อหวังให้จักรพรรดิหลงใหลและแต่งตั้งตนเองเป็นมเหสี จักรพรรดิเองก็ติดบ่วงเสน่ห์ของสนมฝ่ายชายจึงรับปาก แต่ด้วยความที่พระองค์ทรงเป็นบุตรกตัญญูต่อพระชนนีจึงไปปรึกษา แต่พระชนนีไม่เห็น

ด้วยกลับแนะนำให้จักรพรรดิแต่งตั้งสนมฝ่ายขวาซึ่งเป็นคนดีเป็นมเหสีแทน องค์จักรพรรดิเห็นแก่พระชนนีจึงแต่งตั้งสนมฝ่ายขวาขึ้นเป็นมเหสีตามคำแนะนำ ทำให้สนมฝ่ายซ้ายอาฆาตแค้นตัวมเหสี

ทั้งนางสนมและพระมเหสีต่างก็มีพระโอรสกันคนละองค์ พระโอรสของมเหสีมีศักดิ์เป็นที่เชี่ยวชาญความรู้เป็นฝ่ายบุ๋น ส่วนพระโอรสของสนมฝ่ายซ้ายมีความสามารถทั้งบุ๋นทั้งบู๊ ทั้งคู่เป็นพี่น้องที่รักใคร่กันมาก พระโอรสของสนมฝ่ายซ้ายรักพี่และเคารพมเหสีมาก สร้างความไม่พอใจให้สนมฝ่ายซ้ายผู้เป็นมารดาอย่างมาก

วันหนึ่งนางสนมฝ่ายซ้ายเห็นลูกชายของตนกลับเข้าตำหนักถือของสิ่งหนึ่งเข้ามาด้วยความระมัดระวัง จึงสอบถามก็รู้ว่าป็นธนูอาบยาพิษ จึงเกิดความคิดขึ้น โดยทำที่เป็นช่วยเก็บรักษาไว้ แล้วไปเฝ้ามเหสีเพื่อแสดงความยินดีที่ได้รับตำแหน่งเป็นมเหสี พร้อมกับถวายน้ำชาซึ่งให้นางกำนัลนำมา โดยแอบใส่ยาพิษจากธนูอาบยาพิษดอกนั้นเพื่อหวังสังหารพระมเหสี แต่พอดีที่พระชนนีของจักรพรรดิเดินทางมา พระมเหสีจึงถวายน้ำชาถ้วยนั้นแก่พระนาง ทำให้พระชนนีเสียชีวิต

เมื่อจักรพรรดิรู้ข่าวเข้าก็ทรงกริ้วอย่างมาก ด้วยเข้าใจว่ามเหสีเป็นผู้ลอบปลงพระชนม์พระมารดาของพระองค์จึงส่งลงโทษ พระโอรสองค์พี่ซึ่งเป็นลูกชายของพระมเหสีต่อว่าจักรพรรดิหาว่าหลงฟังคำสนมฝ่ายซ้ายไม่ยอมสอบสวนให้รู้ความจริง จักรพรรดิก็ยิงโกรธหนักจึงสั่งประหารพระโอรสองค์โตเสีย พระโอรสองค์น้องเห็นดังนั้นจึงรีบอาสาเป็นคนคุมการประหารเพื่อหวังช่วยพี่ชาย ขณะที่พระมเหสีก็ถูกส่งลงโทษให้ไปเฝ้าสุสานพระชนนี

เมื่อพระโอรสองค์น้องคุมตัวพี่ชายต่างมารดาของตนไปถึงกลางทางก็ปล่อยให้พี่ชายหนีไป พอได้ทราบข่าวจากทหารว่าพระมเหสีถูกลงโทษให้ไปเฝ้าสุสานพระชนนีจึงพากันไปหา เมื่ออยู่ที่สุสานทุกคนก็ได้พบพระอนุชาขององค์จักรพรรดิ ขุนนางผู้ทรงคุณธรรม ทั้งสามจึงออกมาร้องทุกข์และเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้ฟัง พระอนุชารู้สึกสะเทือนใจมากกับเรื่องราวที่ได้รับจึงเดินทางเข้าเฝ้าองค์จักรพรรดิ เพื่อต้องการจะทำให้เรื่องราวกระจ่างขึ้นมา องค์จักรพรรดิก็อนุญาตให้พระอนุชารับผิดชอบคดีนี้ จึงได้นำตัวนางกำนัลของสนมฝ่ายซ้ายมาสอบสวน นางกำนัลก็สารภาพความจริงทั้งหมด นางสนมฝ่ายซ้ายเมื่อรู้ตัวว่าไม่อาจพ้นความผิดไปได้แล้วก็คร่ำครวญอ่อนวอนขอให้องค์จักรพรรดิทรงยกโทษให้ แต่องค์จักรพรรดิกลับโกรธจัดจึงตบหน้าเธอแล้วสั่งให้พระสนมฝ่ายซ้ายไปเฝ้าสุสานแทนพระมเหสีซึ่งได้รับความเป็นธรรมอีกครั้ง

เหม่งเก็งฮวงฮู้ ตอน 1 (แผนโค่นราชบัลลังก์)

ในพระราชวัง ชั้นที่ใต้ดวงขุนนางกังฉินทูลให้จักรพรรดิไปไหว้บูรพกษัตริย์ที่สุสานหลวงตามพระราชประเพณี ขณะที่เส็งจ๋องขุนนางตงฉินกลับทูลห้าม โดยอ้างว่าหนทางที่จะไปสุสานนั้นกันดารอีกทั้งยังมีโจรผู้ร้ายชุกชุม อาจเกิดอันตรายได้

ขณะที่เส็งหังเจ็ก บุตรชายของขุนนางเส็งจ๋อง ได้เดินทางเข้าเมืองหลวง ระหว่างทางได้ขอพักอาศัยในบ้านเศรษฐีซึ่งเป็นขุนนางเก่าผู้หนึ่ง เศรษฐีได้ถามเส็งหังเจ็กว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร เมื่อรู้ว่าเป็นบุตรของเส็งจ๋อง เศรษฐีก็สังคนของตนจับเส็งหังเจ็กไปขังไว้ในคุกใต้ดินในบ้าน แต่ด้วยบังเอิญที่พ่อบ้านของเศรษฐีซึ่งเคยรู้จักและได้รับความช่วยเหลือจากเส็งจ๋องมาก่อน เมื่อรู้ก็รีบเดินทางไปที่บ้านน้องสาวน้องเขยของเศรษฐีซึ่งเป็นเพื่อนของ

ขุนนางเฮ้งจู่ ทั้งคู่จึงพากันมาช่วยเฮ้งหั่งเง็กไปที่บ้านของตน ตัวภรรยาได้บอกให้สามีและบุตรสาวพาเฮ้งหั่งเง็กหนีไปก่อน ส่วนตนเองจะอยู่รับหน้าที่ชายเอง เมื่อเศรษฐกิจพร้อมลูกน้องเดินทางมาก็หลังมือทำร้ายน้องสาวตนเองเสียชีวิต

ขณะเดินทางอยู่กลางป่า เฮ้งหั่งเง็กมาพบลี้มั่งคังและลี้ก๊วยเอ็ง สองพี่น้องชายหญิง ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมสถาบันของตน เฮ้งหั่งเง็กเล่าเรื่องให้ฟัง สองพี่น้องจึงอาสากลับไปดูเหตุการณ์ทางบ้านให้ ส่วนคนอื่นก็เดินทางสู่เมืองหลวงต่อไป

ขบวนเสด็จของจักรพรรดิอยู่กลางป่า ขณะที่โต้วสงเมยธาตุทำให้เห็นว่ามีเจตนาคิดปองร้ายองค์จักรพรรดิ ชั้นที่ลอบเขียนจดหมายเอาธนูเสียบไว้กลางป่าถึงเศรษฐกิจ ไม่นานหลังจากนั้นก็มิธนูเสียบจดหมายมาตกข้างกายองค์จักรพรรดิ ข้อความในจดหมายระบุว่าแม่ทัพเฮ้งจู่คิดกบฏ เมื่อชั้นที่ตามมาถึงจักรพรรดิก็เอาจดหมายให้ดู จากนั้นเศรษฐกิจก็ตามมาถึงขบวนเสด็จ ได้ประมือกับองค์จักรพรรดิ ชั้นที่เข้ามาขวาง ทั้งคู่เล่นละครตบตาจักรพรรดิ จนกระทั่งจังหวะที่เศรษฐกิจกำลังเงื้อมือจะฟันจักรพรรดิ ก็พอดีที่สองพี่น้องตระกูลลิ้เข้ามาสกัดไว้ได้ทัน ทำให้ชั้นที่ไม่พอใจเพราะเสียแผน เมื่อองค์จักรพรรดิสอบถามประวัติความเป็นมาของสองพี่น้อง ก็มีความพอใจจึงแต่งตั้งให้ลี้มั่งคังผู้ที่เป็นขุนพล ส่วนตัวลี้ก๊วยเอ็งน้องสาวก็ได้เป็น “กงจู้” หรือราชธิดา

กล่าวถึงฝ่ายขุนพลเฮ้งจู่ เมื่อบุตรชายและคนอื่นเดินทางมาโดยปลอดภัย ก็ได้ทำพิธีแต่งงานให้กับเฮ้งหั่งเง็กกับบุตรสาวของเพื่อนขุนพลเฮ้งจู่ซึ่งหนีมาพร้อมกัน เมื่อทั้งสองไหว้ฟ้าดินเรียบร้อยก็ทราบข่าวร้ายจากคนรับใช้ว่ามีทหารมาจะจับตัวไปในข้อหากบฏ ในที่สุดชั้นที่โต้วสงก็มาถึง ได้อ่านราชโองการและจับตัวเฮ้งจู่ไป ส่วนภรรยาของเฮ้งหั่งเง็กได้ปลอมตัวเป็นสามีตนเองออกมาจึงถูกจับไปด้วย

เมื่อถึงกลางป่า ชั้นที่พยายามจะสังหารทั้งสองคน แต่เมอญูลี้มั่งคังพบเข้าจึงขวางไว้ พยายามสอบถามความจริงจนเข้าใจ ก็บอกชั้นที่ว่าตนจะจับตัวทั้งสองคนไว้สอบสวนเอง ชั้นที่ไม่ยอมจึงเกิดปะทะกัน จนลี้มั่งคังเอาไม้อาญาสิทธิ์เสี้ยนชั้นที่

เมื่อเข้าเฝ้าจักรพรรดิ ชั้นที่ทูลฟ้องว่าตนเองถูกลี้มั่งคังเขียน เมื่อองค์จักรพรรดิถามสาเหตุจากลี้มั่งคัง ก็ตอบว่าแม้ตนเองไม่ได้อยู่ในวงราชการมาก่อน ก็ยังทราบดีว่าขุนนางแซ่เฮ้งเป็นขุนนางตงจิน จึงไม่ควรด่วนตัดสินประหารก่อนจะสืบสวนให้รู้ความจริง จักรพรรดิจึงยกคดีนี้ให้เป็นอำนาจสืบสวนของลี้มั่งคัง ทั้งยังมอบหมายให้ลี้มั่งคังไปปราบโจรก๊กหนึ่งในป่า

ในเวลาเดียวกันนั้นเฮ้งหั่งเง็กได้ปลอมตัวเป็นหญิงหนีไปพร้อมกับพ่อตาตนเอง จนไปถูกโจรป่าจับตัวไว้แล้วนำไปพบตัวประมุขโจร ในที่สุดเฮ้งหั่งเง็กก็ถูกประมุขโจรจับได้ว่าตนเป็นผู้ชายปลอมตัวมา

ข้างฝ่ายเศรษฐกิจซึ่งสมคบคิดกับชั้นที่โหดได้เดินทางมาที่หุบเขาโจรเช่นกัน และได้เข้าพบประมุขโจร นำจดหมายจากชั้นที่มาจากเพื่อขอความช่วยเหลือจากฝ่ายประมุขโจรเพื่อให้ช่วยกำจัดองค์จักรพรรดิ ประมุขโจรรับจดหมายไปแล้วรอกเหล่าอมเศรษฐีแล้วพาจอกเหล่าให้สัญญาณลูกน้องเข้าล้อมจับตัวเศรษฐกิจคนชั่วไว้ ไม่นานหลังจากนั้นทหารโจรก็เข้ามาแจ้งว่ามีทหารหลวงยกทัพมา เป็นทัพของแม่ทัพลี้มั่งคังที่ได้รับพระราชบัญชาจาก

องค์จักรพรรดินั้นเอง จดหมายขอความช่วยเหลือที่เศรษฐกิจกับขันที่ได้เขียนถึงประมุขโจรจึงกลายเป็นหลักฐานมัดตัวเองอย่างง่ายดาย (จบตอน 1)

ซามักเอี้ยเจียง (เทพสามตา)

บนสวรรค์ เหล่าทวยเทพต่างมาชุมนุมกัน เทพธิดาหวังคงได้รับพระบัญชาจากเง็กเซียนฮ่องเต้ผู้เป็นพี่ชาย และเป็นจักรพรรดิแห่งเทพทั้งปวงให้ลงมาปราบปีศาจที่โลกมนุษย์ และได้มอบกระจกปราบมารให้ หวังคงรับคำสั่ง แต่แล้วเมื่อลงมาโลกมนุษย์ เทพธิดากลับได้พบชายหนุ่มผู้หนึ่งถูกทำร้ายหมดสติ หวังคงจึงเข้าไปช่วย ในที่สุดก็บังเกิดเป็นความรักในมนุษย์ผู้นั้นจึงแปลงกายเป็นหญิงชาวบ้าน และมาพบโอรสหรือเจ้าที่เจ้าทางเพื่อขอสมัครเป็นลูกสาว แม้ที่แรกจะไม่เต็มใจแต่ในที่สุดโอรสก็จำยอม จึงได้เนรมิตบ้านหลังหนึ่งขึ้นกลางป่าเขา ครั้นเมื่อชายหนุ่มเดินทางต่อมาถึงบ้านเนรมิตหลังนี้จึงเข้ามาขออาศัย หวังคงออกมาต้อนรับ ชายหนุ่มเห็นหญิงสาวก็ตะลึงด้วยบังเกิดความรักต่อนาง จนที่สุดทั้งคู่ก็ได้อยู่ครองคู่กันในบ้านกลางเขาแห่งนี้

วันเวลาผ่านไป สองสามีภรรยาที่ฝ่ายหนึ่งเป็นมนุษย์ฝ่ายหนึ่งเป็นเทพธิดาก็อยู่ร่วมกันจนมีบุตรชายหนึ่งคนกับบุตรสาวที่ยังอยู่ในครรภ์อีกหนึ่งคน ขณะที่เง็กเซียนฮ่องเต้เห็นเทพธิดาไม่กลับขึ้นสวรรค์รายงานความคืบหน้าในการปราบปีศาจ จึงให้เจ้าแม่กวนอิมลงมาตาม เมื่อเจ้าแม่กวนอิมรู้ความจริงก็พยายามเกลี้ยกล่อมให้หวังคงกลับขึ้นสวรรค์ไปรับโทษจากเง็กเซียนฮ่องเต้ หวังคงได้แต่โคกเศร้า ด้วยรู้ว่ายากจะขัดขึ้นได้ แต่ตนก็ยังคงอาลัยอาวรณ์ในตัวสามีและลูกน้อย ยากจะจากลาไปได้ ในที่สุดหวังคงได้หาทางบอกความจริงแก่สามี สร้างความตกใจให้สามีเป็นล้นพ้น นอกจากนี้หวังคงยังเอากระจกปราบมารเพื่อให้สามีเก็บไว้ให้ลูกชาย เมื่อว่าวันหน้าเมื่อลูกชายโตขึ้นจะได้นำของวิเศษชิ้นนี้ขึ้นไปช่วยตนที่สวรรค์ ในที่สุดหวังคงก็ฝากลูกของตนไว้ที่หญิงชาวบ้านนางหนึ่งให้ช่วยดูแลลูกและสามีแทนตน แล้วก็เหาะขึ้นฟ้าไป

วันเวลาผ่านไปอีกสิบกว่าปี หญิงชาวบ้านที่หวังคงฝากฝังไว้กลายเป็นภรรยาคนใหม่ ทางฝ่ายลูกชายของหวังคง แม้จะมีพ่อเป็นมนุษย์ แต่ก็มีแม่เป็นเทพธิดา ตนเองจึงมีพลังกำลังความสามารถอย่างเทพและมีดวงตาที่สามอยู่กลางหน้าผาก วันหนึ่งเมื่อเทพสามตาู้ความจริงว่ามารดาของตนถูกขังอยู่ในคุกสวรรค์พร้อมกับน้องสาวของตน จึงนำกระจกปราบมารขึ้นบุกแดนสวรรค์เพื่อช่วยเหลือนางและน้องสาวอันเป็นที่รักของตน

เล่งหงเทียเจียง (หกคู่อู๋ซิ่น)

เป่าฮั้ง เป็นกษัตริย์ครองเมืองแห่งหนึ่ง ได้ข่าวเจ้าหญิงแห่งแผ่นดินจีนจะเลือกคู่จึงเดินทางมาตงจ้วน ขณะที่มหาอุปราชซึ่งเป็นขุนนางกังฉิน กับแม่ทัพหม่งก็เตรียมส่งบุตรตนเองมาให้เจ้าหญิงเลือกคู่เช่นกัน ต่อหน้าพระที่นั่ง อุปราชพูดวาทะรีบให้เจ้าหญิงอภิเษกสมรสโดยเร็ว หากปล่อยให้เวลาล่วงเลยไป เจ้าหญิงจะพันภัยสาวเสียก่อน ผู้ที่หมายมั่นจะเป็นคู่ครองของเจ้าหญิงต่างก็นำของล้ำค่ามามอบให้เพื่อเป็นของหมั้น ต่างฝ่ายต่างโต้เถียงกัน ในที่สุดจึงเชิญให้เจ้าหญิงเป็นผู้ตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง โดยเจ้าหญิงซึ่งเป็นผู้มีฝีมือในเชิงยุทธไม่ถูกใจใครสักคน จึงเลือกจะประลองกับบรรดาผู้มาสู่ขอแล้วค่อยตัดสินใจ แต่ทั้งเป่าฮั้งและบุตรชายอุปราชก็ต้อง

พ่ายแพ้แก่เจ้าหญิงอย่างหมดรูป ทันใดนั้นบุตรชายแม่ทัพชื่อเหม่งเอ็งก็ปรากฏตัวมากล่าวกับเจ้าหญิงว่าอย่า
 ทะนงตัวว่าเป็นคนเก่ง แล้วทั้งสองก็ได้ประลองฝีมือกัน เจ้าหญิงมีที่ท่าพึงใจในตัวชายหนุ่มผู้นี้ จักรพรรดิสังเกตเห็นท่าทีนี้จึงยกให้อภิเษกกับเจ้าหญิง ท่ามกลางความผิดหวังของเหล่าบุรุษทั้งหลาย เมื่อต่างแยกย้ายออกมา
 แล้วอุปราชจึงยุยงให้บรรดาเจ้าชายจากเมืองต่างๆ ที่ผิดหวังจากการเลือกคู่ให้ยกทัพมาตีแผ่นดินจีน

ข้างฝ่ายครอบครัวของแม่ทัพ ภรรยาของท่านแม่ทัพประกาศกับทุกคนในบ้านว่าหากเจ้าหญิงแต่งเข้า
 มาในบ้านก็ต้องทำตัวเป็นหญิงสามัญชน และต้องอยู่ภายใต้ตนเอง เป็นเสมือนลูกสะใภ้ที่ต้องเชื่อฟังคำสั่งแม่
 สามี แต่แม่ทัพก็ได้แย้งว่าอย่างไรเสียก็ต้องให้เกียรติในฐานะที่เป็นเจ้าหญิง ผู้เป็นภรรยาก็ไม่ฟัง ซ้ำยังสั่งสอน
 บุตรชายว่าต้องควบคุมเจ้าหญิงให้อยู่ อย่ายอมอยู่ได้อ่านาจเมื่อย

เมื่อเจ้าหญิงเสด็จมาถึงบ้าน เหม่งเอ็งก็ไม่ออกไปต้อนรับเจ้าหญิง กลับถือว่ามีเจ้าหญิงแต่งเข้าบ้าน
 แล้ว ตนเองจะไม่ทำความเคารพเจ้าหญิงให้เสียศักดิ์ศรีของสามี เมื่อเจ้าหญิงเข้ามาในบ้านก็ไม่พอใจพฤติกรรม
 ของสามี ขณะที่ภรรยาแม่ทัพนั้นกลับรู้สึกพอใจในตัวบุตรชาย และต่อว่าเจ้าหญิงว่าเข้ามาในบ้านแล้วทำไมไม่ทำ
 ความเคารพแม่สามี ทั้งสองจึงมีปากเสียงกันตั้งแต่พบหน้ากันที่แรก ด้วยความที่ต่างก็มีอิทธิ ร้อนถึงแม่ทัพต้อง
 ออกมาไกล่เกลี่ย ปลอดภัยเจ้าหญิง ขณะที่บุตรชายคนรองของแม่ทัพก็เข้ามาขอโทษเจ้าหญิงแทนพี่ชาย

เมื่อเข้ามาในห้องหอ เจ้าหญิงไม่พอใจที่เหม่งเอ็งไม่ยอมทำความเคารพตนซึ่งเป็นเจ้าหญิงมีโทษถึง
 ประหาร แต่บุตรชายแม่ทัพก็กล่าวว่าหากตนถูกประหารเจ้าหญิงก็ต้องเป็นหม้าย และในเมื่อแต่งงานกันแล้ว
 ภรรยาต้องมาคุกเข่าคำนับสามีตามประเพณีจึงจะสมควร ไม่มีธรรมเนียมให้สามีคำนับภรรยา ทั้งสองต่าง
 ทะเลาะกันด้วยเชื่อในความคิดตนเอง ในที่สุดเหม่งเอ็งก็ปลั่งมือตบหน้าเจ้าหญิงหาว่าถือดีว่าเป็นธิดาจักรพรรดิ
 มีคนตามใจแต่เด็ก จึงเอาแต่ใจตนเอง จนแม่ทัพต้องเข้ามาปลอบ เจ้าหญิงก็บอกรว่าจะเข้าวังไปทูลฟ้องจักรพรรดิ
 แต่แม่ทัพก็พยายามปรามไว้ ด้วยเกรงว่าทั้งครอบครัวจะต้องเดือดร้อนกันหมด

ในวัง มเหสีคุยกับจักรพรรดิเรื่องการแต่งงานของพระธิดา ด้วยเกรงว่าจะเกิดปัญหา ก็พอดีเจ้าหญิงมา
 เข้าเฝ้าแล้วเล่าเรื่องให้ฟัง แต่จักรพรรดิกลับบอกว่าเมื่อเจ้าหญิงแต่งงานไปแล้วก็ถือเป็นคนของสกุลฝ่ายชาย ดัง
 นั้นก็ต้องปฏิบัติตามกฎของบ้านสามี เจ้าหญิงจึงฟ้องว่าตนเองถูกทำร้าย แต่เมื่อมเหสีตรวจสอบดูไม่เห็นบาด
 แผลก็ต่อว่าพระธิดาว่าพูดเกินเลย เจ้าหญิงไม่ยอมลดละจึงบอกรว่าสามีด่าตนว่าพ่อแม่ไม่สั่งสอน จักรพรรดิจึง
 โมโห ก็พอดีขันทีมาแจ้งว่าแม่ทัพคุมตัวบุตรชายมารับโทษ เจ้าหญิงเมื่อเห็นจักรพรรดิโกรธจัดก็ตกใจกลัวสามีตน
 เองจะถูกประหารจึงขอร้องให้พระมารดาช่วย มเหสีจึงต่อว่าเจ้าหญิงว่าอยู่ดีไม่ว่าดี ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่

ฝ่ายจักรพรรดินั้นที่แรกจะไม่เอาโทษเหม่งเอ็ง พยายามไกล่เกลี่ยว่าขอเพียงให้ยอมคำนับภรรยาครั้ง
 แรกเพียงครั้งเดียวในฐานะของสามัญชนคำนับเจ้า แล้วจากนั้นจึงค่อยอยู่กันฉันสามีภรรยา แต่เหม่งเอ็งกลับไม่
 ยินยอม ทูลว่าอย่างไรเสียตนเองก็ไม่อาจทำความเคารพภรรยาตัวเองได้ จักรพรรดิจึงกริ้วหนักแล้วสั่งให้คุมตัว
 เหม่งเอ็งผู้เป็นลูกเขยไว้

ภรรยาท่านแม่ทัพกับหลานสาว (ซึ่งแอบหลงรักเหม่งเอ็งอยู่) เดินทางเข้าวังมาเพื่อถามจักรพรรดิว่า
 เหม่งเอ็งผิดอะไรจึงจับขังคุก ก็พอดีมีทหารมาแจ้งว่ามีกองทัพต่างเมืองยกมาประชิด จักรพรรดิเมื่อรู้ข่าวก็ตกใจ

คิดว่ามีศึกใหญ่ในขณะที่บ้านเมืองขาดแคลนแม่ทัพนายกองไม่มีมือ ครั้นจะให้แม่ทัพเหม่งยกทัพออกไปรบศึกก็เกรงว่าแม่ทัพซึ่งชราแล้วจะเสียทีแก่ศัตรู

ข้างฝ่ายเป่าฮั้งกับน้องสาวซึ่งยกทัพมา น้องสาวของเป่าฮั้งเกิดปะทะกับบุตรชายคนรองของแม่ทัพซึ่งเป็นน้องชายของเหม่งเอ็ง ในที่สุดก็เสียทีแก่กองทัพฝ่ายตรงข้ามและถูกจับ ขณะที่บุตรชายอุปราช และหลานสาวของภรรยาแม่ทัพ รวมถึงเหม่งเอ็งและเจ้าหญิงต่างก็ออกสู่อ้อมล้อม

ในห้องพักระหว่างเดินทาง เหม่งเอ็งกับองค์หญิงยังคงโกรธเคืองกันอยู่จึงแยกกันพักคนละห้อง ขณะที่หลานสาวของภรรยาแม่ทัพซึ่งแอบหลงรักเหม่งเอ็ง กับบุตรชายอุปราชซึ่งแอบหลงรักเจ้าหญิง ต่างฝ่ายจึงวางแผนจะมอมเหล้าคนที่ตนแอบหมายปองโดยมิได้นัดหมายกัน เมื่อเหม่งเอ็งเห็นบุตรชายอุปราชเดินออกจากห้ององค์หญิงก็มาต่อว่าหาว่าพาผู้ชายเข้าห้อง ขณะที่องค์หญิงก็หาว่าเหม่งเอ็งกินปูนร้อนท้อง เพราะตนเองก็เห็นผู้หญิงออกจากห้องเหม่งเอ็งเหมือนกัน เมื่อทะเลาะกันเหม่งเอ็งก็ผลุนผลันออกไป นางกำนัลรับใช้เจ้าหญิงจึงเตือนว่าขณะกำลังมีศึกอยู่ หูแบ้ (คำเรียกตำแหน่งบุตรเขยจักรพรรดิ) ออกไปข้างนอกตามลำพัง ไม่รู้จะได้รับอันตรายอะไรหรือไม่ เจ้าหญิงจึงออกไปตาม

ข้างฝ่ายหลานสาวภรรยาแม่ทัพเดินผ่านมาที่ห้องเจ้าหญิงเห็นประตูเปิดอยู่และมีสุราอาหาร (ที่บุตรชายอุปราชใส่ยานอนหลับเอามาให้) อยู่มากมายจึงกินและหลับไป ส่วนบุตรชายอุปราชเมื่อย้อนกลับมาดูผลงานตนเอง ท่ามกลางความมืดเห็นคนนอนหลับอยู่ก็มั่นใจว่าเป็นเจ้าหญิงจึงเข้าไปปลุกปล้ำ โดยไม่รู้ว่าผิดตัว คงมีเพียงนางกำนัลของเจ้าหญิงเท่านั้นที่เห็นเหตุการณ์ทั้งหมด

ส่วนทางด้านน้องชายของเหม่งเอ็งที่ถูกจับนั้นก็ถูกน้องสาวของเป่าฮั้งหลงรัก ขอให้ยอมเป็นสามี ที่แรกก็ไม่ยอม แต่เมื่อได้รับข้อเสนอว่าหากยอมแล้วจะปล่อยให้หนีไปจึงยินยอม เมื่อหนีไปได้และเป่าฮั้งรู้เข้าจึงยกกองกำลังออกมาไล่ตาม ประกอบกับเหม่งเอ็งที่ออกมาจากห้องพักพบเป่าฮั้งและทหาร ในที่สุดก็ถูกลูกดอกอาบยาพิษเสียทีแก่ข้าศึก แต่น้องชายมาพบเข้าและพาหนีไปได้

เจ้าหญิงซึ่งตามสามีออกมาพบเป่าฮั้งและรู้ว่าสามีตนเองถูกพิษจะอยู่ได้อีกเพียงสามวัน และถูกเกลี้ยกล่อมให้ยอมเป็นเมีย เจ้าหญิงคิดจะสืบทายาแก้พิษจึงแกล้งยินยอม เมื่ออยู่ในห้องหอ เจ้าหญิงยังไม่ยอมร่วมหอกับเป่าฮั้ง โดยอ้างว่าอย่างไรเสียสามีตนเองก็ยังมีชีวิตอยู่ รอให้เขาตายเสียก่อนจึงค่อยร่วมหอกัน แล้วเจ้าหญิงก็ตะล่อมตามถึงยาแก้พิษ เป่าฮั้งจึงเอาหญ้าเพลิงจี้ออกมาให้ดู เจ้าหญิงจึงมอมเหล้าเป่าฮั้งจนหลับแล้วขโมยยาแก้พิษไป

ท่านแม่ทัพและภรรยาก็ร่วมออกศึกด้วย เมื่อได้พบกับเจ้าหญิงภรรยาแม่ทัพก็ต่อว่าเจ้าหญิงว่าเป็นต้นเหตุให้บุตรชายตนเองต้องบาดเจ็บและไม่ยอมรับเจ้าหญิงเป็นสะใภ้ แต่ในที่สุดเมื่อเจ้าหญิงเอาหญ้าเพลิงจี้ออกมาแล้วเล่าความจริงให้ฟัง ภรรยาแม่ทัพก็ดีใจ กลับคำเรียกเจ้าหญิงเป็นลูก แต่คราวนี้กลับเป็นฝ่ายเจ้าหญิงที่ไม่ยอมรับเป็นลูกบ้าง และทำเป็นพาลจะไม่ช่วยเหม่งเอ็ง จนทุกคนในครอบครัวต่างช่วยกันอ้อนวอนเจ้าหญิงจึงยอมตกลง

เมื่อน้องชายเหม่งเอ็งเล่าความจริงให้บิดาฟังเรื่องที่ตนเองรับปากจะแต่งงานกับน้องสาวเป้าอั้ง ก็ถูกบิดาโกรธหาว่าอยู่ในทัพยั้งอุตสาหไปมีความรักกับศัตรู ในที่สุดจักรพรรดิก็เสด็จมา แม่ทัพจึงทูลกล่าวโทษลูกชายตนต่อจักรพรรดิ แต่ก็ได้รับพระราชทานอภัยโทษ และโปรดให้ทั้งคู่แต่งงานกัน ส่วนเหม่งเอ็งเมื่อได้รับการรักษาแล้วก็มาเข้าเฝ้าพร้อมกับเจ้าหญิงและทูลถึงเรื่องการศึก รวมถึงเรื่องที่เจ้าหญิงเสี่ยงชีวิตช่วยตน จักรพรรดิจึงกล่าวว่าถ้าเช่นนั้นทั้งคู่คืนดีกันได้แล้ว แต่แล้วบุตรชายอุปราชก็ออกมาเปิดโปงว่าตนเองได้ร่วมหลับนอนกับเจ้าหญิงแล้ว ขณะที่หลานสาวภรรยาแม่ทัพก็บอกว่าตนเองก็ได้ร่วมหลับนอนกับเหม่งเอ็งแล้วเช่นกัน แต่ทั้งเจ้าหญิงและเหม่งเอ็งต่างก็ปฏิเสธด้วยไม่รู้เรื่อง จนนางกำนัลของเจ้าหญิงซึ่งรู้เห็นเหตุการณ์ทั้งหมดออกมาเล่าความจริงให้ฟัง บุตรชายอุปราชและหลานแม่เหม่งเอ็งแทบไม่เชื่อว่าเป็นความจริง จักรพรรดิเมื่อได้ยินดังนั้นก็โปรดให้ทั้งคู่แต่งงานกัน

จากนั้นเป้าอั้งก็มาขอเข้าเฝ้าเพื่อสวามิภักดิ์ต่อองค์จักรพรรดิและทูลว่าขณะที่ตนเองมีเมมาในงานแต่งงานนั้นตนถูกทหารของตัวเองทำร้าย แต่ได้นางกำนัลของเจ้าหญิงมาดูแล (ตามคำสั่งของเจ้าหญิงเมื่อตอนที่เจ้าหญิงจะรับเอาหญ้าแห้งจืดไปช่วยสามี) เจ้าหญิงจึงทูลพระบิดาให้รับนางกำนัลของตนเป็นธิดาบุญธรรมและยกให้แต่งงานกับเป้าอั้ง จักรพรรดิจึงทำตามที่เจ้าหญิงแนะนำ โปรดให้ทั้งสองแต่งงานกันเป็นอีกคู่หนึ่ง เรื่องทั้งหมดจึงจบลงอย่างมีความสุขกันถ้วนหน้า

ป้าอ้วงเปียกกี (ฉ้อป้าอ่องจากนางสนม)

ในปลายสมัยราชวงศ์ฉิน เมื่อราชสำนักอ่อนแอทำให้เกิดโจรชุกชุมทั่วทั้งแผ่นดิน ผู้มีบารมีในดินแดนต่างๆ รวมถึงกลุ่มขุนนางต่างตั้งกองทหารของตนเองโดยไม่ขึ้นตรงต่อทางการ กองทัพเหล่านี้ต่างทำศึกสงครามกันเพื่อชิงความเป็นใหญ่ จนในที่สุดก็เหลือเพียงกองทัพของหังอู๋ (เซียงอวี่) ซึ่งเป็นกษัตริย์แห่งแคว้นฉ้อ (ฉู่) เรียกว่าฉ้อป้าอ่อง กับกองทัพอื่นของเล่าปึง (หลิวปึง – ต่อมาได้เป็นปฐมจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ฮั่น)

ช่วงต้นของสงคราม กองทัพฉ้อของป้าอ่องเข้มแข็งกว่ากองทัพของเล่าปึงมาก แต่เมื่อเวลาผ่านไปการศึกก็พลิกผัน ฝ่ายเล่าปึงเริ่มได้ชัยชนะในหลายสมรภูมิจนรุกไล่กองทัพของป้าอ่องถอยร่น ในศึกคราวหนึ่งกองทัพฉ้อกระหนาบล้อมทัพฉ้อจนยากจะถอยหนี ป้าอ่องแม้จะอยู่ในสถานการณ์คับขันแต่ก็ยังเป็นห่วงงอกกี (หยูจี) นางสนมคนโปรด ต้องการให้นางหลบหนีเอาตัวรอด แต่งอกกีมีความจงรักภักดีต่อป้าอ่องอย่างใหญ่หลวงจึงไม่ยินยอมทำตามคำพูดของป้าอ่อง กลับทูลให้ป้าอ่องหลบหนีไปโดยไม่ต้องเป็นห่วงตน ป้าอ่องก็ไม่ยินยอมทิ้งนางสนมคนโปรดไว้ งอกกีเข้าใจในความโหดของป้าอ่องดีที่กองทัพอันเกรียงไกรกลับไล่ถึงคราวพินาศ นางพยายามหาทางให้ป้าอ่องคลายทุกข์ด้วยการรินสุราให้ดื่มและรำกระบี่ให้ชม ขณะที่ในใจนั้นก็รู้ดีว่าหากตนยังมีชีวิตอยู่ก็รังแต่จะเป็นตัวถ่วงในการถอยทัพหนีเข้าศึก เมื่อคิดได้ดังนั้นก็ตัดสินใจใช้กระบี่เหวี่ยงคอตายท่ามกลางความตกตะลึงของจอมกษัตริย์แห่งแคว้นฉ้อ ความโหดของป้าอ่องจึงทบทวียิ่งขึ้น ครั้นเมื่อทหารเข้ามารายงานว่าถูกกองทัพของเล่าปึงโอบล้อมไว้หมดแล้ว ฉ้อป้าอ่องจึงตระหนักกว่าวาระสุดท้ายของตนและกองทัพฉ้อมาถึงแล้ว ป้าอ่องจึงตัดสินใจเหวี่ยงคอตายตามงอกกี นางสนมอันเป็นที่รักไป

บุงบู่ซังเอ็ง (สองผู้กล้าบุนบู)

เด็กบุง และ เด็กบู่ ชายหนุ่มสองพี่น้องซึ่งเป็นน้องชายของพระมเหสี เด็กบุงผู้พี่นั้นโดดเด่นทางบุน ขณะที่เด็กบู่ผู้น้องนั้นโดดเด่นทางบู ทั้งสองพากันออกมาท่องเที่ยวในงานเทศกาลวงเวียนกับคนรับใช้เก่าแก่ จนบังเอิญมาเจอมหาเสนาบดีถึงฝั่งเก่า ผู้เป็นขุนนางกังฉินกำลังจับชาวบ้านอย่างไร้เหตุผล สองพี่น้องจึงเข้าขวาง จนเกิดการต่อสู้กัน ฝั่งฝั่งเก่าถูกสองพี่น้องทำร้ายสร้างความเจ็บแค้นแก่ขุนนางดังเป็นอย่างมาก

ถึงฝั่งเก่าหาทางส่งลูกสาวของตนเข้าวัง เมื่อองค์จักรพรรดิเห็นเข้าก็พิงพอพระทัยจนถึงชั้นลุ่มหลงนางพระมเหสีเมื่อทราบข่าวจากบรรดาขุนนางตงฉินว่าองค์จักรพรรดิลุ่มหลงนางสนมจนไม่ออกว่าราชการ จึงไปหานางสนมดังแล้วตบตีสั่งสอนที่สนมดังมีที่ท่าไม่ยำเกรงนาง สนมดังจึงไปทูลฟ้ององค์จักรพรรดิ

ในขณะที่สอบสวนความ สนมดังพยายามยุยงองค์จักรพรรดิให้หลงโทษพระมเหสี สร้างความโมโหแก่พระมเหสีเป็นอันมากจึงเข้าไปตีสนมดังแต่กลับพลาดไปถูกองค์จักรพรรดิ พระมเหสีจึงถูกลงโทษอย่างหนักด้วยการจับขังห้องเย็น นอกจากนี้ยังมีพระบรมราชโองการให้ไปจับตัวครอบครัวพระมเหสีมาเสีย เมื่อเด็กบุงกับเด็กบู่สองพี่น้องทราบความในพระบรมราชโองการก็ไม่พอใจเอาพระบรมราชโองการไปกระทืบ เพราะโกรธที่องค์จักรพรรดิหลงเชื่อนางสนมและขุนนางกังฉิน บิดาของชายหนุ่มทั้งสองซึ่งเป็นขุนนางผู้จงรักภักดีต่อราชบัลลังก์เมื่อเห็นลูกชายทั้งสองหมิ่นพระบรมราชโองการก็ไล่เขียนตี ก็พอดีกับฝั่งฝั่งเก่ากำลังทหารมาล้อมจับจนเกิดการปะทะกัน ในที่สุดขุนนางเด็กและสุหยิน ผู้เป็นบิดามารดาของพระมเหสีก็ถูกฆ่าตาย ขณะที่บุตรชายของขุนนางดังซึ่งเป็นน้องชายของสนมดังก็ถูกสองพี่น้องแซ่เด็กฆ่าตายเช่นกัน เด็กบุงกับเด็กบู่ก็พลัดพรากจากกัน ฝ่ายสนมดังเมื่อรู้ว่าน้องชายตนเองถูกฆ่าตายก็จะมาแก้แค้นเอากับพระมเหสี จึงสั่งให้นางกำนัลเอาสุราพิษไปถวายพระมเหสีแล้วก็วางเพลิงห้องเย็นด้วย แต่นางกำนัลของสนมดังผู้นี้เป็นสตรีผู้รักความเป็นธรรม จึงบอกความจริงแก่พระมเหสี พร้อมทั้งช่วยให้พระนางหลบหนีไป เมื่อถึงกลางป่าพระมเหสีได้พบกับเด็กบู่ผู้ชายคนเล็ก จึงได้ทราบว่าบิดามารดาถูกสังหารเสียแล้ว ขณะที่น้องชายอีกคนก็ไม่รู้ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร เด็กบู่จึงเสนอให้เดินทางไปเข้าเฝ้าเล่าอ้วงเจ็กผู้เป็นพระเชษฐาขององค์จักรพรรดิเพื่อขอความเป็นธรรม

ทางฝ่ายเด็กบุงกับคนรับใช้ผู้ซื่อสัตย์ก็มีความคิดไม่แตกต่างจากเด็กบู่ผู้น้อง และไปเข้าเฝ้าเล่าอ้วงเจ็กได้ก่อน เมื่อเล่าอ้วงเจ็กทราบความทั้งหมดก็พิโรธหนักและรับปากจะช่วยเหลือลูกเด็ก

ขณะที่เตี้ยฮุยเลี้ยง ขุนนางตงฉินซึ่งเป็นผู้ตรวจการต่างพระเนตรพระกรรณขององค์จักรพรรดิก็มากราบทูลองค์จักรพรรดิว่ามีประชาชนร้องทุกข์เป็นจำนวนมากว่าถูกมหาเสนาบดีถึงฝั่งเก่าผู้เป็นบิดาของสนมดังกดขี่ข่มเหง สนมดังเมื่อได้ยินก็ไม่พอใจกล่าวหาว่าเตี้ยฮุยเลี้ยงใส่ความบิดาของตน ขอให้องค์จักรพรรดิทรงลงโทษเตี้ยฮุยเลี้ยง ก็พอดีเล่าอ้วงเจ็กเสด็จมาทูลให้ทำการสอบสวนหาข้อเท็จจริง และเล่าอ้วงเจ็กได้ไล่ตีขุนนางกังฉินกับนางสนมสองพ่อลูก จนองค์จักรพรรดิต้องอ้อนวอนขอให้เล่าอ้วงเจ็กอย่าตีสนมดัง และยอมเลื่อนตำแหน่งให้ผู้ตรวจการเตี้ยฮุยเลี้ยง พร้อมทั้งมอบดาบอาญาสิทธิ์ให้เล่าอ้วงเจ็กสามารถประหารก่อนกราบทูลได้

เด็กบุงกับเด็กบู่ ได้ปลอมตัวเป็นทหารของเล่าอ้วงเจ็ก และได้รับคำสั่งให้นำตัวมหาเสนาบดีถึงมาสอบสวนจนได้ทราบความจริงว่าเป็นผู้ทำลายครอบครัวเด็กโดยพลการ พร้อมกับนั้นก็ให้นำตัวสนมดังมาสอบสวนจน

รู้ว่าได้ใช้นางกำนัลไปลอบวางยาพิษพระมเหสีและเผาห้องเย็นที่กักขังตัวพระมเหสีเอาไว้ เมื่อองค์จักรพรรดิรู้ความจริงก็โกรธมากจึงสั่งให้ประหารมหาเสนาบดีและสนมถึง ขณะที่พระมเหสีก็ได้กลับคืนสู่ตำแหน่งดั้งเดิม

เจ๊กมิ่งซาจิ้งซือ (หนึ่งบ้านสามบัณฑิต)

กล่าวถึงสามภรรยาอยากไร้ครอบครัวหนึ่ง ผู้เป็นสามีจำต้องลาจากภรรยาไปเพื่อสอบจอหงวนที่เมืองหลวง ปล่อยให้ภรรยาเลี้ยงลูกชายซึ่งยังเป็นทารกอยู่สองคนตามลำพัง วันหนึ่งมีเศรษฐีสองคนซึ่งเป็นเจ้าน้ำมาทวงเงินที่นางกับสามีติดค้างไว้ แม้หญิงอยากไร้จะอ่อนวอนขอผลัดผ่อนเพียงใดเศรษฐีทั้งสองก็ไม่ยินยอม ในที่สุดเมื่อเศรษฐีทั้งสองได้ยินเสียงเด็กร้องต่างก็ให้ลูกน้องของตนไปอุ้มเด็กออกมา และต่างก็ตกลงใจจะเอาตัวเด็กไปแทนหนี้สินที่ค้างชำระ หญิงอยากไร้แม้จะร้องไห้คร่ำครวญอ่อนวอนก็ไม่เป็นผล

ยี่สิบปีผ่านไป ทารกชายทั้งสองต่างเติบโตใหญ่เป็นชายหนุ่มอยู่ในบ้านเศรษฐีที่เอาตนไปเลี้ยง ต่างฝ่ายต่างก็เดินทางไปสอบเพื่อเป็นบัณฑิตโดยไม่ได้นัดหมาย ขณะที่ชายหนุ่มอยากไร้เมื่อยี่สิบปีก่อนบัดนี้กลายเป็นผู้ตรวจการก็ได้เดินทางกลับยังบ้านเกิด ส่วนชายหนุ่มทั้งสองเมื่อผ่านการสอบก็ได้รับแต่งตั้งเป็นบัณฑิตสมใจก็เดินทางกลับบ้าน

ขณะที่ฝ่ายหญิงอยากไร้ได้รับการชักชวนให้มาทำงานเป็นแม่ครัวที่บ้านของลูกชายคนโตของตัวเอง เนื่องจากภรรยาของเขาเป็นคนเจ้าอารมณ์ เมื่อสาวใช้นำอาหารและน้ำแกงมาให้ก็ไม่กิน กลับสั่งให้สาวใช้เขาไปเททิ้ง แม้เมื่อหญิงอยากไร้เข้ามาอยู่ในบ้านก็ยิ่งถูกตะคอกและด่าสาดเสียเทเสีย รวมถึงกลั่นแกล้งสารพัด แต่นางก็ยังอดทน แม้แต่ลูกชายของนางก็ยิ่งถูกลูกสะใภ้ดูว่าไซกสับนานาประการ เมื่อผู้ตรวจการเดินทางมาหาโดยไม่รู้ว่า เป็นลูกชายตนเอง หญิงอยากไร้ก็ต้องตกใจเมื่อได้พบสามีตนเองที่พลัดพรากกันไปกว่ายี่สิบปีขณะยกน้ำแกงออกมาให้ แต่ด้วยสถานการณ์ไม่เหมาะสมทำให้นางไม่อาจพูดอะไรได้

สำหรับฝ่ายลูกชายคนเล็กของหญิงอยากไร้ซึ่งประสบความสำเร็จจากการสอบเช่นกันกลับมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นและสงบสุขกว่า เนื่องจากได้ภรรยาที่เป็นคนเยือกเย็นฉลาดเฉลียว เวลาต่อมาชายหนุ่มทั้งสองได้รู้ว่าตนเป็นพี่น้องกันที่พลัดพรากจากกันมายี่สิบปี ผู้เป็นภรรยาของคนน้องรู้สึกเอะใจอะไรบางอย่างจึงให้คนรับใช้ไปส่งจดหมายเชิญตัวแม่สามีของตนมาที่บ้าน กว่าที่นางจะหาทางออกจากบ้านลูกชายคนโตมาได้ก็ต้องถูกลูกสะใภ้ตบตีและด่าทอ แต่เมื่อมาถึงบ้านลูกชายคนเล็กแล้วกลับได้รับการต้อนรับที่ตีผิดไปจากบ้านลูกชายคนโต ลูกสะใภ้ของนางเชิญให้นั่งแต่นางกลับไม่กล้า เมื่อถูกคะยั้นคะยอหนักเข้าจึงยอมนั่งเก้าอี้สนทนากับลูกสะใภ้ ในที่สุดเมื่อนางได้เล่าความนัยให้ฟัง ผู้เป็นลูกสะใภ้ก็เข้าใจกระจ่างแจ้งว่าหญิงอยากไร้ผู้นี้คือมารดาบังเกิดเกล้าของสามีนาง และคิดหาทางช่วยเหลือคล้ายเพื่อทำให้ครอบครัวกลับมาอยู่พร้อมหน้ากันอีกครั้ง

เมื่อลูกชายคนเล็กของหญิงอยากไร้กลับมาบ้านเห็นภรรยาก็ทำทางมีลับลมคมในจึงได้ถาม เมื่อภรรยาเล่าเรื่องให้สามีฟังก็ตกใจไม่เชื่อ ผู้เป็นภรรยาจึงพิสูจน์ด้วยการเรียกมารดาของเขาออกมาได้ถามเรื่องราวในอดีต ทำให้บัณฑิตหนุ่มเชื่อมั่นว่าหญิงที่อยู่ตรงหน้าคือมารดาของเขาจริงๆ แต่แม้จะดีใจเพียงไรก็ต้องสะกดกลั้นเอาไว้ เนื่องจากถูกภรรยาห้ามเอาไว้ยังไม่ให้เปิดเผยตัวว่าตนเองเป็นลูกชาย

เมื่อหญิงยากไร้กลับไปยังบ้านลูกชายคนโตก็ต้องเผชิญกับลูกสะใภ้ที่ทำหน้าบึ้งตึงและดูด่าด้วยไม่พอใจที่นางออกจากบ้านไปนาน ฝ่ายบัณฑิตผู้น้องก็รีบรุดมายังบ้านพี่ชายเช่นกันเพื่อเล่าเรื่องทั้งหมดให้พี่ชายฟัง แม้ที่แรกเขาจะไม่เชื่อ แต่เมื่อได้ฟังเหตุผลจากน้องชายก็เริ่มมีที่ท่าลงใจ

หลังจากนั้นเมื่อท่านผู้ตรวจการได้มาที่บ้านบัณฑิตคนที่ซึ่งเป็นลูกชายของตนอีกครั้ง ก็ทำให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวทั้งหมดมาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน และด้วยแผนการของสะใภ้คนเล็กก็ทำให้ทุกฝ่ายรู้ความจริงทั้งหมดว่าต่างก็เป็นครอบครัวเดียวกัน ขณะที่ตัวสะใภ้ใหญ่ซึ่งเป็นหญิงอารมณ์ร้ายก็เข้ามาขอขมา มารดาสามีที่ตนเคยดูด่าและทำร้ายต่างๆ นานา เมื่อทุกอย่างคลี่คลายลงครอบครัวของบัณฑิตทั้งสามคนก็ได้กลับมาอยู่ร่วมกันอีกครั้งหลังจากต้องพลัดพรากกันนานถึงยี่สิบปี

ชุยเล้งจู

เตี้ยเล้งเป็นชื่อของบุรุษหนุ่มผู้หนึ่งที่เข้าไปสอบจอหงวนในเมืองหลวงจนได้รับราชการ แต่เพราะไปมีเรื่องกับขุนนางกังฉินจึงถูกปลดออกจากราชการ

ระหว่างการเดินทาง เตี้ยเล้งเข้าไปแวะพักในโรงเตี๊ยมแห่งหนึ่ง ระหว่างนั้น หังแห่งม้วย ชายหนุ่มรูปงามอีกคนหนึ่งได้เดินทางมาหยุดพักหน้าโรงเตี๊ยมแห่งนั้น ก็พอดีพบทหารกลุ่มหนึ่งซึ่งได้รับคำสั่งจากขุนนางกังฉินให้มาฆ่าเตี้ยเล้ง ด้วยความที่หังแห่งม้วยมีใบหน้าละม้ายคล้ายคลึงกับเตี้ยเล้งทำให้ทหารกลุ่มนี้เข้าใจผิดคิดจะจับกุม แต่เมื่อหังแห่งม้วยไม่ยอมจึงเกิดการต่อสู้กันจนหังแห่งม้วยถึงกับทำให้ทหารคนหนึ่งซึ่งเป็นบุตรชายกังฉินเสียชีวิต

ระหว่างที่พวกทหารหนีกลับไปตามคนมาช่วย เตี้ยเล้งซึ่งอยู่ในโรงเตี๊ยมก็ออกมาพบหังแห่งม้วยและได้ฟังเรื่องราวทั้งหมดจากหังแห่งม้วยจึงได้รู้ว่าแท้ที่จริงแล้วพวกทหารเหล่านั้นต้องการจะจับตนไปต่างหาก เมื่อได้สอบถามประวัติและนิสัยใจคอของหังแห่งม้วยแล้ว เตี้ยเล้งก็รู้สึกว่าเขาเป็นเพื่อนที่น่าคบหา ทั้งสองจึงได้นับถือกันเป็นพี่น้อง ก็พอดีกับที่พวกทหารย้อนกลับมาอีกครั้งและจับตัวหังแห่งม้วยไปได้

กล่าวถึงเจ๊ก่วงเอ็ง เป็นสตรีโง่เง่านางหนึ่ง ได้ข่าวว่ามีนักโทษชื่อหังแห่งม้วยถูกจับก็มาขอเข้าเยี่ยม เนื่องจากหังแห่งม้วยเคยมีบุญคุณต่อครอบครัวของนาง เจ๊ก่วงเอ็งก็ลอบช่วยเหลือให้หังแห่งม้วยหลบหนีไปได้แต่ตัวเองกลับถูกจับไปทรมานแทน บังเอิญที่เตี้ยเล้งผ่านมาพอดีจึงช่วยนางไว้ เจ๊ก่วงเอ็งก็หลงเข้าใจผิดว่าเป็นหังแห่งม้วยย้อนกลับมาช่วยตน เนื่องจากทั้งคู่หน้าตาละม้ายกันมาก เตี้ยเล้งสังเกตท่าทีของเจ๊ก่วงเอ็งออกว่านางพึงพอใจในตัวหังแห่งม้วยมิใช่น้อย จึงแอบอ้างชื่อว่าตนคือหังแห่งม้วย และถึงกับออกปากรับนางเป็นภรรยา

จากนั้นทั้งคู่ก็เดินทางมาถึงคฤหาสน์ของเศรษฐีผู้หนึ่งและขอพักอาศัย ท่านเศรษฐีได้ถามไถ่ชื่อของเตี้ยเล้งซึ่งบอกไปว่าเป็นหังแห่งม้วยจึงได้รู้ว่าเป็นลูกเขยของตน เนื่องจากครอบครัวทั้งสองได้หมั้นหมายกันไว้ตั้งแต่ทั้งคู่ยังเล็ก เจ๊ก่วงเอ็งได้ฟังเรื่องที่เกิดขึ้นก็เข้าใจผิดคิดว่าหังแห่งม้วยเป็นคนหลอกลวงจึงหนีไป ส่วนเตี้ยเล้งก็ไล่ตาม เจ๊ก่วงเอ็งวิ่งหนีไปจนได้พบกับหังแห่งม้วยตัวจริง และเศรษฐีซึ่งเป็นพ่อตาของหังแห่งม้วยก็ตามมาพอดีมีนายอำเภอผ่านมาเห็นหังแห่งม้วยหน้าตาเหมือนกับประกาศจับของทางการ ก็คิดจะจับตัวเขาไปให้ขุนนางกังฉินซึ่งหวังจะแก้แค้นให้บุตรชายที่ถูกสังหาร แต่หังแห่งม้วยก็หนีไปได้ ขณะที่เจ๊ก่วงเอ็งได้กระโดดน้ำฆ่าตัวตาย

หังแห่งม้วยที่หนีไปได้ก็กลับไปหาบิดามารดาซึ่งเป็นแม่ทัพซึ่งหังสั่งตั้งและเนี่ยอั้งเจ็ก ทั้งสองดีใจมากที่ลูกชายหายตัวไปนานได้กลับบ้านอีกครั้ง เวลานั้นเองเศรษฐกิจซึ่งให้ลูกสาวของตนหมั้นหมายกับหังแห่งม้วยตั้งแต่ยังเล็กก็มาที่บ้านแม่ทัพหังสั่งตั้งเพื่อมารับผิดชอบเรื่องบุตรสาวของตน ขณะที่หังแห่งม้วยกลับงุนงงด้วยตนเองไม่เคยพบท่านเศรษฐกิจกับบุตรสาวมาก่อน แต่แล้วก็นึกออกว่าคนที่พบกับเศรษฐกิจนั้นอาจเป็นเตี้ยเล้งเพื่อนร่วมสถาบันของตน จึงได้เล่าความจริงให้ฟังว่าตนมีเพื่อนร่วมสถาบันอยู่คนหนึ่งชื่อเตี้ยเล้งซึ่งชอบแอบอ้างป็นตนเอง จากนั้นก็มีพระราชโองการให้คุมตัวหังแห่งม้วยเข้าเมืองหลวงไปรับโทษฐานฆ่าบุตรชายขุนนางกังฉิน แม่ทัพหังสั่งตั้งจึงจำต้องคุมตัวลูกชายตนเข้าเมืองหลวง ระหว่างพักอยู่กลางทาง เตี้ยเล้งก็ลอบเข้ามาสับตัวกับหังแห่งม้วย โดยให้หังแห่งม้วยนำจดหมายไปให้บุคคลผู้หนึ่งซึ่งเตี้ยเล้งอ้างว่าเป็นลุงของตน และเป็นบุคคลที่จะช่วยเหลือให้ตนพ้นอันตรายได้

ทางฝ่ายเจ็กล่วงเอ็งซึ่งกระโดดน้ำหวังฆ่าตัวตายแต่ยังไม่ถึงฆาต เมื่อผู้อาวุโสแซ่ชุยซึ่งเป็นอดีตขุนนางได้ช่วยเหลือเอาไว้และรับนางเป็นลูกบุญธรรมให้อาศัยอยู่ในบ้านของตน ในเวลานั้นหังแห่งม้วยก็ปรากฏตัวขึ้นที่บ้านหลังนี้ ที่แท้แล้วอดีตขุนนางแซ่ชุยที่ช่วยเหลือเจ็กล่วงเอ็งไว้ก็คือคนที่เตี้ยเล้งใช้ให้หังแห่งม้วยนำจดหมายมาให้ เรื่องทั้งหมดจึงถูกเปิดเผยว่าความจริงแล้วเตี้ยเล้งกลับเป็นสตรีชื่อชุยเล้งจู ซึ่งเป็นลูกสาวของอดีตขุนนางแซ่ชุยผู้นี้เอง ยิ่งไปกว่านั้นเตี้ยเล้งหรือชุยเล้งจูยังเป็นคู่หมั้นขององค์จักรพรรดิ ทั้งหมดจึงพากันเดินทางเข้าวังหวังจะทูลให้องค์จักรพรรดิทราบความจริง

ทางด้านแม่ทัพหังสั่งตั้งซึ่งคุมตัวเตี้ยเล้งหรือชุยเล้งจูในคราวผู้ชายเข้าเฝ้าโดยไม่รู้ว่าเป็นคนที่ตนนำตัวมาด้วยไม่ใช่บุตรชายของตน เมื่ออยู่ต่อหน้าพระพักตร์ ขุนนางกังฉินได้กราบทูลให้ส่งประหารหังแห่งม้วย แต่ในเวลานั้นเอง ก็มีทหารมารายงานว่าพบหังแห่งม้วยจะขอเข้าเฝ้า ขุนนางกังฉินจึงประหลาดใจว่าเหตุใดจึงมีหังแห่งม้วยถึงสองคน จึงทูลองค์จักรพรรดิเพื่อขอให้หังสั่งตั้งเป็นผู้ลงมือประหารบุตรชายตัวเอง แต่แม่ทัพหังสั่งตั้งทำไม่ได้ ในที่สุดขุนนางกังฉินจึงก่อการกบฏ หวังจะสังหารจักรพรรดิแล้วชิงบัลลังก์ แต่กลับถูกหังสั่งตั้งกับภรรยา และเตี้ยเล้งรวมถึงหังแห่งม้วยตัวจริงเข้ามาช่วยไว้ได้ เตี้ยเล้งกับหังแห่งม้วยได้ร่วมมือกันสังหารกังฉินตาย

เมื่อเหตุการณ์สงบลง อดีตขุนนางแซ่ชุยก็ได้เข้าเฝ้าแล้วทูลความจริงทั้งหมดให้องค์จักรพรรดิทราบ จักรพรรดิจึงตระหนักว่าคนที่เกือบจะถูกประหารเมื่อสักครู่ก็คือชุยเล้งจูคู่หมั้นของพระองค์นั่นเอง

ชุยเล้งจูซึ่งกลับมาแต่งตัวเป็นสตรีต้องการจะแก้แค้นองค์จักรพรรดิที่ตลอดเวลาที่ตนรับราชการอยู่ในวังนั้นมิได้ทรงล่วงรู้เลยว่าตนเป็นอิสตรี มีหน้าซ้ำยังปลดตนออกจากราชการเสียอีก จึงแกล้งสร้างเหตุการณ์ว่าตนเองจะเข้าพิธีแต่งงานกับหังแห่งม้วย องค์จักรพรรดิเมื่อทราบเรื่องก็รีบรุดเข้ามาทำงาน ได้ยินเสียงหยอกเย้ากันในห้องหอก็ลัดดงใจและเรียกร้องให้ชุยเล้งจูเปิดประตู แต่ชุยเล้งจูกับเจ็กล่วงเอ็งซึ่งแกล้งทำเป็นหังแห่งม้วยอยู่ในห้อง ก็แกล้งพูดจาหยอกเย้ากันเพื่อปิ่นหัวองค์จักรพรรดิ แต่ในที่สุดก็ยินยอมให้พระองค์เข้ามาในห้องได้ จึงทรงทราบว่าคนที่อยู่ในห้องหอกับชุยเล้งจูนั้นเป็นผู้หญิง และชุยเล้งจูไม่ได้มีอะไรกับหังแห่งม้วย ทั้งสองจึงปรับความเข้าใจกัน และเรื่องราวก็จบลงด้วยความสุข

ภาคผนวก ค

อภิธานศัพท์

ตารางที่ ค อภิธานศัพท์

คำอ่านแต้จิ๋ว	คำอ่านจีนกลาง	ตัวเขียนภาษาจีน	ความหมาย
กวงฮี้ทัง	กวนซี้ตง	關戲童	การละเล่นทรงเจ้าเด็กของแต้จิ๋ว
ก้อซิงฮู	เก๋าชินฟู	兑親夫	คดีฟ้องสามี (ชื่อเรื่องจิ๋ว)
กะ	เจี่ย	甲	ชุดเกราะ
กัวเพ้า	กวนเผา หรือ กวนฮี้	官袍	ชุดขุนนางข้าราชการ
กวยเซียง	ไคฉัง	開鑿	ชุดกึ่งทางการของตัวละครนักรบ
กวยหมิงตัว	กวยเมียนตัน	規面旦	ตัวนางที่เป็นกกุลสตรี
เก้าเกี้ยล้อ	จิวจื่อหลัว	九仔鑼	ฆ้องแบนขนาดเล็กชนิดหนึ่ง
เกียงเกี้ย	เซียนจ้อ	慳仔	เพราะไม้ขนาดเล็กให้เสียงสูง
เกียเสียวหยวย	จิงเจิงหุ้ย	京城會	จิ๋วชุดพบปะที่เมืองหลวง
เกียะ	จิว	劇	ละคร จิ๋ว
โก้วคา	กู่เจียว	鼓腳	เครื่องดนตรีฟ้ายให้จังหวะ (ฟ้ายกลอง)
คิงลัก	ซิงลิว	輕六	ทำนองเบา
คิมเกี้ย หรือ คงเกี้ย	ซิมจ้อ	欵仔	ฆ้องจีนชนิดมีปม
คิมเกี้ยฮี	ซิมจ้อฮี	欵仔戲	จังหวะจิ๋วที่ใช้คิมเกี้ยเป็นหลัก
เค็กไ้	จิวไผ	曲排	โคลงเพลง
เค็กล้อ	จิวหลัว	曲鑼	ฆ้องแบนชนิดหนึ่ง
เค็กล้อฮี	จิวหลัวฮี	曲鑼戲	จังหวะจิ๋วที่ใช้เค็กล้อเป็นหลัก
จ้วง	หยวน	元	ราชวงศ์หนึ่งของจีน (พ.ศ. 1822-1911)
จ้วงเซียวฮี	หยวนเซียวฮี	元宵戲	จิ๋วฉลองวันเทศกาลหยวนเซียว
จ้วยคิม	ยเวจิม	月琴	พิณพระจันทร์
จ้วงกั้งฮี	ไวเจียงฮี	外江戲	จิ๋วจ้วงกั้ง
เจ็กตัว	อวีไ้	玉帶	เข็มขัดหยก
จับ	จ่า	雜	ตัวประกอบ
จับเซียงเหน่าตังไ้	สือเซียนเน่าตังไ้	十仙關東海	จิ๋วชุดสิบเซียนบุกทะเลตะวันออก
จิจ้อ	เจ้อจ้อ	褶子	เสื้อคลุม
เจ็กบั้งพะซี้กั้งไซ้อ้วง	อี่ป่านต่าสือเจียงฮีหวัง	一板打死江西王	เจ้านครกั้งไซ้อู๊ดตี้ที่เดียวตาย (ชื่อเรื่องจิ๋ว)
เจ็กมั้งซาจั้งสือ	อี่เหมินซานจั้งสือ	一門三貂士	หนึ่งบ้านสามบัณฑิต (ชื่อเรื่องจิ๋ว)
เจ็งเกี้ย	จงจ้อ	鐘仔	กระดิ่งหรือระฆังขนาดเล็ก
เจียมฮี หรือ หน่าฮี	เจ็งอินฮี หรือ หนานฮี	正音戲	จิ๋วเจียม
เจียะแจฮี	สือไ้ฮี	食齋戲	จิ๋วเล่นในเทศกาลกินเจ
จ้งห่ง่วงส่วย	เถียนหยวนชวย	田元帥	เจ้าแห่งที่นาตามความเชื่อชาวแต้จิ๋ว

ฉิ่งคิม	ฉินฉิน	秦琴	เครื่องดีดชนิดหนึ่ง
ซิมปอ	เตินปอ	深柶	ฆ้องแบนขนาดใหญ่ให้เสียงทุ้มต่ำ
ซุยเล้งจู	ซุยหลงจู	三板	ซุยเล้งจู (ชื่อเรื่องงิ้ว)
เซ็ง	ชิง	清	ราชวงศ์หนึ่งของจีน (พ.ศ. 2187-2454)
ซ่ง	ซ่ง	宋	ราชวงศ์หนึ่งของจีน (พ.ศ. 11503-1822)
ซังไท่จื่อ	ซวงไท่จื่อ	雙太子	สองราชบุตร (ชื่อเรื่องงิ้ว)
ซาปั้ง	ซานป่าน	三板	อัตราจังหวะเร็ว
ซามักเอี้ยเจียง	ซานมู่หยังจาง	三目楊長	เทพสามตา (ชื่อเรื่องงิ้ว)
ซาฮี้	ซานเสียน	三絃	แบนโจสามสาย จีวปักกิ่งเรียกเสียนจื่อ
ชีวดังหนี	ไชวตันชี	壽誕戲	จีวฉลองวันเกิดเจ้าประจำศาล
เซ็ง	เซ็ง	生	ตัวพระ
เซียงกีซังจื่อ	เซียนจี้ซังจื่อ	仙技送子	จีวชุดนางฟ้าส่งบุตร
ไชวล้อ	ซุหลัว	蘇鑼	ฆ้องแบนขนาดใหญ่ เสียงทุ้มพรักระจ่าย
ไชวล้อหนี	ซุหลัวซี	蘇鑼戲	จังหวะงิ้วที่ใช้ไชวล้อเป็นหลัก
ไชฉิ่งหนี	ซีฉินซี	西秦戲	จีวไชฉิ่ง
ไชเปี้ยโก้ว	ซื่อปิงกู่	柿餅鼓	กลองรูปลูกพลับแห้ง
ตงโก้ว	จงกู่	中鼓	กลองกลาง
ตังเจ็ง	จ้งจง	重鐘	กระดิ่งขนาดใหญ่
ตังลัก	จ้งลิว	重六	ทำนองหนัก
ตัว	ตัน	旦	ตัวนาง
ตัวโก้ว	ต้ากู่	大鼓	กลองใหญ่
ตัววง	ต้าห้วน	大阮	เครื่องดีดสามสายขนาดใหญ่
ตัวบ๊วระ	ต้าป้อ	大鈸	ฉาบจีนขนาดใหญ่
ตัวผ่า หรือ ตัวฮู้	ต้าเหมา หรือ ต้าหู่	大胡	ซอสองสายขนาดใหญ่
ตัวผៃ	ต้าเป้า	大抱	โต้ผៃ หรือ ผู้จัดการประจำคณะงิ้ว
ตัวฮี้	ต้าฮี้	大衣	คนจัดเสื้อผ้า
ตีต้า		ไม่มีตัวเขียน	ปี่จีน
เต็กฮี้	จู่เสียน	竹絃	ซอไม้ผៃ จีวปักกิ่งเรียกจิงหู่
เตี้ยกั้ว	จื่อกู่	仔鼓	กลองเล็ก
เตี้ยจิวหนี	ฉาวโจวซี	潮州戲	จีวแต้จิว
ไต้ฮู้	ต้าฮิว	大禹	ต้าฮิว (ผู้สยบฮวงโห)
ถัง	ถัง	唐	ราชวงศ์หนึ่งของจีน (พ.ศ. 1161-1450)

เต่าชีวไซแฉ่	โถวไสวซือหู่	頭手師父	หัวหน้านักดนตรีฝ่ายให้ทำนอง
เต่านั่ง	โถวเหริน	頭人	คณะกรรมการศาลเจ้า
เต่าปัง	โถวปาน	頭板	จังหวะช้า
เต่าฮี้	โถวเสียน	頭絃	ซอด้วงจีน
ทิว	โฉ่ว	丑	ตัวตลก
เที่ยวเกียดวง	เที่ยวเจียวกวน	跳加關	จีวชุดพิเศษศักดิ์
แท่ลื้อ	เซ็งหลัว	撐鑼	ฆ้องคล้ายเค้กล้อแต่มีขนาดใหญ่กว่า
บ่วย	เว่ย	未	ตัวละครคนแก่
บ๊วะเกีย	ป้อจื่อ	鉞仔	ฉาบจีนขนาดเล็ก
บุงเที่ยวเซ็ง	เหวินเสียวเซ็ง	文小生	ตัวพระฝ่ายพลเรือนวัยหนุ่ม
บุงตัว	เหวินตัน	文旦	ตัวนางฝ่ายพลเรือน
บุงทิว	เหวินโฉ่ว	文丑	ตัวตลกพลเรือน
บุงบู้ซังเอ็ง	เหวินหู่ซวงอิง	文武雙英	สองผู้กล้าบูนบู (ชื่อเรื่องจีว)
บุงหี	เหวินซี	文戲	จีวบูน หรือจีวชีวิต
บุงเหล่าเซ็ง	เหวินเหล่าเซ็ง	文老生	ตัวพระฝ่ายพลเรือนอาวุโส
บุงโอวหมิง	เหวินอูเมียน	文烏面	ตัวหน้าลายพลเรือน
บุงเที่ยวเซ็ง	หู่เสียวเซ็ง	武小生	ตัวพระที่เป็นนักรบวัยหนุ่ม
บุงตัว	หู่ตัน	武旦	ตัวนางนักรบ
บุงทิว	หู่โฉ่ว	武丑	ตัวตลกนักรบ
บุงหี	หู่ซี	武戲	จีวบู
บุงเหล่าเซ็ง	หู่เหล่าเซ็ง	武老生	ตัวพระที่เป็นนักรบอาวุโส
บุงโอวหมิง	หู่อูเมียน	武烏面	ตัวหน้าลายนักรบ
บ่วงเซียง	ป่านเซียน	扮仙	พิธีกรรมจีวโดยการแต่งตัวเป็นเซียน
ปัง	ปาน	板	กรับ
ปังฮี้	ปานเสียน	板絃	ซอสองสายชนิดหนึ่ง
ป้าอ้วงเปี้ยกกี	ป้าหวังเปี้ยจี	霸王別姬	ฉื่อป้าอ้วงจากนางสนม (ชื่อเรื่องจีว)
ปีแฉ่	ผีพา	枇杷	กีตาร์ทรงผลแพร์
ไป๋เซียงห่อสิง	ปาเซียนเฮ้อไซว	八仙賀壽	จีวชุดแปดเซียนอวยพรให้มีอายุยืน
ไป๋เซียงเหมาตังไ้	ปาเซียนเน่าตังไห่	八仙鬧東海	จีวชุดแปดเซียนบุกทะเลตะวันออก
พะก่อวซิงแซ	ต่ากู่เซียนเซ็ง	打鼓先生	คนตีกลอง หัวหน้านักดนตรีฝ่ายให้จังหวะ
ฟาฮี้ หรือ เอี้ยะฮู้	เหมาเสียน หรือ เย่หู่	椰胡	ซอคู่จีน
พี	เพย	幟	เสื่อนอก

มุกุ้ยเอ็ง	มุกุ้ยอิง	模歸英	มุกุ้ยอิง ยอดหญิงตระกูลหย่ง (ชื่อเรื่องจิว)
มั่ง	หมั่ง	蟒	ชุดพระราชพิธี
เม้ง หรือ เหม้ง	หมิง	明	ราชวงศ์หนึ่งของจีน (พ.ศ. 1911-2187)
ล้อเกี้ยว	ล้อจ้อ	鑼仔	ฮ่องแบนขอบลาดลง
เล่งหงเทียเซียง	หลงเฟ็งเจ็งเสียง	龍飛呈祥	หกคู่ชู้ขึ้น (ชื่อเรื่องจิว)
สโกวหนี	ช้อกุชี่	施孤戲	จิวฉลองวันสารทเดือนเจ็ด
เสี่ยซังหนี	เสี่ยเสินชี่	謝神戲	จิวฉลองวันตอบแทนคุณเจ้า
หยี่ปั้ง	เอ้อร์ปาน	二板	จังหวัดปานกลาง
หยี่ฮู้	เอ้อร์หู	二胡	ซอสองสาย
หลักก๊กฮวงเสียง	ลิวกั้วเฟ็งเซียง	六國封相	จิวชุดแต่งตั้งขุนพลหกประเทศ
หลี่ฮ้อเทียวเล่งมั่ง	หลี่ฮ้อเทียวหลงเหมิน	鯉魚跳龍門	จิวชุดปลาหลี่ฮ้อข้ามประตูมังกร
ห่วยเด็ก	เหิงตี	橫笛	ขลุ่ยผิว
ห่อเท้า	เฮ่าโกว	號頭	แตร์จิ้น
หนี	ชี่	戲	ละครจิว
เหม่งเก็งฮวงฮู้	หมิงกวนเฟ็งฮวง	明官風云	แผนโค่นราชบัลลังก์ (ชื่อเรื่องจิว)
เหลาดัว	เหลาดั้น	老旦	ตัวนางนอวูไฉ
ฮั่วโหวง	หั่วฮู่	活五	ทำนองลิ้นไหล
อิว	อิว	优	นักแสดงจิว
ฮือกอ ตังกอ	ฮือกอ ตันเกอ	彝歌蛋歌	เพลงของพวกฮือ พวกตัน
เองกอหนี	เอียงเกอชี่	秧歌戲	การละเล่นเพลงปักดำน่า
เอียงคิม	หยังจิ้น	楊琴	ซิม
โอวซา	อูซัน	烏衫	ตัวนางบทโศก
โอวหมิง	อูเมียน	烏面	ตัวหน้าลาย จิวปักกิ่งเรียกว่าจิ้ง
ฮวงสัว	ฝ่านเซียน	反線	ทำนองพลิกสาย
ฮวยโก้วบู	ฮวากู่หู่	花鼓武	ระบำกลองดอกไม้
ฮวยเซ็ง	ฮวาเซ็ง	花生	ตัวพระที่มีชีวิตชีวา
ฮวยดัว	ฮวาดั้น	花旦	ตัวนางที่มีชีวิตชีวา
ฮ้อสัว	เฮอไซว	賀壽	จิวชุดอวยพรให้มีอายุยืน
ฮ้อเกี้ยว	ช้อจ้อ	戲仔	ลูกจิว (ผู้ที่เข้ามาอยู่โรงจิวตั้งแต่เด็ก)
ฮ้อคา	เสียนเจียว	絃腳	เครื่องดนตรีฝ่ายให้ทำนอง (ฝ่ายซอ)
ฮ้อซัว	เสียนซาน	絃山	แม่ยกจิว
ฮู้ปั้ง	หูปาน	胡板	เกระะไม้ขนาดใหญ่

โฮ้ยสิงห์	หวนเสินซี้	還神戲	งวอดลองแก๊บน
-----------	------------	-----	--------------

ภาคผนวก ง

รายชื่อคณะจิว

ตารางที่ ง รายชื่อคณะจิวแต่จิวในประเทศไทยปัจจุบัน (ปรับปรุงจาก วีเกียรติ มารคแมน, 2539)

คณะ	ชื่อภาษาจีน	หมายเลขโทรศัพท์
1. เหล่าบวงนี้ซุงปั้ง	老 萬 年 春 班	467-1058, (01) 916-9280
2. เหล่าบวงนี้ซุง	老 萬 年 春	223-4751
3. เหล่าบวงนี้เฮง	老 萬 年 興	476-1248
4. บวงนี้เตียเกียะท้วง	萬 年 潮 劇 團	
5. ซิงบวงนี้ซุง	新 萬 年 春	468-1244
6. เหล่าตงเจียสูง	老 中 正 順	
7. ซิงตงเจียสูง	新 中 正 順	468-1244
8. เหล่าซาเจียสูง	老 三 正 順	466-4654
9. เหล่าใช้ป้อฮง	老 賽 寶 丰	291-6152
10. ใช้ป้อฮงเตียเกียะท้วง	賽 寶 丰 潮 劇 團	222-1258, 215-5554
11. ซิงใช้ป้อฮง	新 賽 寶 丰	
12. เหล่าอีไลเฮง	老 怡 梨 興	
13. ซิงอีไลเฮง	新 怡 梨 興	
14. ซิงเหล่าอีไลเฮง	新 老 怡 梨 興	
15. เตียเกียะอีไลเฮง	潮 劇 怡 梨 興	
16. อีไลเฮงเตียเกียะท้วง	怡 梨 興 潮 劇 團	
17. ไท่ตงเตียเกียะท้วง	泰 中 潮 劇 團	465-9993
18. ไซ่ฮงเกียะท้วง	賽 榮 丰 劇 團	234-1787
19. เหล่าเง็กเล่าซุง	老 玉 樓 春	222-8020, 222-2053
20. ซิงเหล่าเง็กเล่าซุง	新 老 玉 樓 春	222-8020, 222-2053
21. แซล้งเง็กเล่าซุง	青 囊 玉 樓 春	
22. เหล่าบ่วยเจียเฮงปั้ง	老 梅 正 興 班	224-5054
23. เง็กไล	玉 梨	
24. ย่งเจียเฮง	榮 正 興	467-7351

หมายเหตุ *คณะจิวที่ใช้เป็นข้อมูลหลัก **คณะจิวที่ใช้เป็นข้อมูลรอง

ภาคผนวก จ

สุนทรียทัศน์ของจีน

ภูมิปัญญาจีนเป็นปรัชญาที่มีทัศนคติมุ่งเป้าไปที่ว่าทำอย่างไรจึงจะให้คนเป็นคนดี และจะช่วยสังคมให้สงบสุขได้อย่างไร โดยนัยนี้ปรัชญาจีนจึงไม่เน้นการหาคำตอบในเชิงภววิทยาและญาณวิทยาเท่าใดนัก หากแต่จะเน้นคุณวิทยาเป็นสำคัญ (พิน ดอกบัว, 2532)

ปรัชญาจีนเน้นการปฏิบัติในชีวิตจริงมากกว่าความรู้เชิงทฤษฎี เน้นเรื่องจริยธรรมมากกว่าสติปัญญาด้วยวิถีเช่นนี้แล้ว ปรัชญาจีนจึงเน้นความสำคัญของจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ด้านต่างๆ โดยจุดมุ่งหมายสูงสุดของปรัชญาจีนก็เพื่อจะส่งเสริม “ความเป็นปราชญ์ภายในและกษัตริย์ภายนอก” ความเป็นปราชญ์ภายในนั้นหมายถึงบุคคลที่สามารถพัฒนาตัวเองให้มีคุณธรรม ส่วนกษัตริย์ภายนอกก็หมายถึงบุคคลที่ได้บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม

สุนทรียทัศน์ของจีนในยุคโบราณก่อร่างขึ้นในระหว่างรอยต่อที่ประเทศจีนก้าวเข้าสู่ยุคสังคมทาสช่วงหลัง (ประมาณปลายราชวงศ์โจว) โดยที่ Liu Gangji (1995) กล่าวว่าสุนทรียภาพของจีนโบราณประกอบขึ้นจากทัศนะทางสุนทรียะแบบลัทธิขงจื้อ แบบลัทธิเต๋า แบบฉูซิว และแบบนิกายฉาน (เซน) อันเป็นที่ทัศนะหลักของสุนทรียภาพจีน นอกเหนือจากสุนทรียทัศน์ของขงจื้อแล้ว แนวคิดด้านสุนทรียะแบบอื่นๆ มีลักษณะดังนี้

สุนทรียทัศน์ของลัทธิเต๋า

ผู้ที่ริเริ่มแนวคิดนี้คือเล่าจื้อ และผู้ที่ทำให้สมบูรณ์คือจวงจื้อ (369-288 ปีก่อน ค.ศ.) สุนทรียทัศน์แนวนี้มองความงามในแง่ของ “เต๋า” ซึ่งมีนัยของลัทธิธรรมชาตินิยมและลัทธิไม่กระทำ จุดประสงค์ของแนวคิดนี้มิใช่อยู่ที่กฎเกณฑ์ภายนอก หากเป็นการดำรงอยู่ภายใน ดังนั้นมนุษย์จึงไม่ควรยื่นมือเข้าไปแทรกการเคลื่อนไหวตามกฎเกณฑ์ของสิ่งต่างๆ แต่ควรยึดถือตามกฎธรรมชาติ แนวคิดนี้แสดงให้เห็นถึงการละเลยความคิดริเริ่มของมนุษย์ แต่ก็แสดงให้เห็นภาพอีกด้านหนึ่งนั่นก็คือ หากมนุษย์ฝ่าฝืนกฎธรรมชาติ ไม่อาจทำให้ตัวเองประสอกมลกลืนกับจักรวาล และหากพวกเขาล้มเหลวในการทำให้ตนเองบรรสานกลมกลืนกับกฎธรรมชาติ มนุษย์ก็จะไม่อาจตระหนักถึงเป้าหมายแท้จริงของตนได้

สุนทรียภาพแบบลัทธิเต๋าเป็นสำนักคิดแห่งแรกที่ผสมผสานศิลปะและความงามเข้ากับกฎเกณฑ์ธรรมชาติและอิสรภาพของมนุษย์ (ขณะที่สุนทรียภาพแบบลัทธิขงจื้อเป็นเรื่องของการทำความเข้าใจเชิงลึกในแง่มุมมองสังคม ดังนั้นเมื่อต้องเผชิญหน้ากับความขัดแย้งระหว่างปัจเจกชนกับสังคม ลัทธิขงจื้อก็แนะนำให้ปัจเจกชนเสียสละเพื่อประโยชน์ของสังคม โดยปราศจากข้อสงสัยเกี่ยวกับการเสียสละนั้นบ่อยครั้งที่ไม่มีเหตุผลและไม่มีควมจำเป็น และโดยปราศจากการตระหนักชัดว่าความงามนั้นเป็นส่วนเติมเต็มของอิสรภาพของปัจเจกชน)

นักคิดในลัทธิเต๋านี้วิพากษ์ความเมตตากฎาและหลักศีลธรรมตามความเชื่อของลัทธิขงจื้อว่าไม่สามารถนำไปสู่ความบรรสานกลมกลืนระหว่างปัจเจกชนกับสังคมได้ หากแต่จะยิ่งนำมาซึ่งการหลอกลวง, ความชั่วร้าย และการฉ้อฉล

ความว่าง

ในทัศนะของลัทธิเต๋าถือว่า “ความว่าง” จัดเป็นความงามและถือเป็นคุณประโยชน์ เหลาจื๊อกล่าวว่า ความว่างนั้นเป็นสิ่งสำคัญ คนเราจะได้รับประโยชน์ก็จากความว่างนั่นเอง (พิน ดอกบัว, 2532)

ซีลอร์ด 30 ซีมารวมกันลงในคุ่มอันเดียว
ช่องว่างที่กลางลูกคุ่มนั้นแหละทำประโยชน์ให้
บันดินเหนียวเป็นภาชนะ
ก็ช่องว่างของภาชนะนั้นนั่นเองให้ประโยชน์
เจาะประตูและหน้าต่างทำเป็นห้อง
ช่องว่างของประตูและหน้าต่างมิใช่หรือที่ทำให้ห้องมีประโยชน์
เพราะฉะนั้นประโยชน์มาจากความมี
ส่วนการใช้ประโยชน์มาจากความว่าง

การไม่กระทำ

การไม่กระทำในทัศนะของเต๋ามีได้หมายถึงการไม่ทำอะไรเลย หากแต่หมายถึงกระทำลงไปตามธรรมชาติ โดยไม่หวังผลตอบแทนหรือยึดมั่นถือมั่นในผลของการกระทำนั้น เหลาจื๊อกล่าวว่า “ธรรมชาติใดเป็นสภาพที่ว่างและทำโดยไม่กระทำ ธรรมชาตินั้นจะมีพลังมหาศาลทำงานได้ไม่มีสิ้นสุด ไม่มีวันหยุดพักเหนื่อย” (พิน ดอกบัว, 2532) ดังนั้นการไม่กระทำหรือการปล่อยชีวิตให้ดำเนินไปตามธรรมชาติอย่างเรียบง่าย จึงเป็นวิถีทางแห่งความงามตามคติของเต๋า เพราะการฝืนธรรมชาติมีแต่จะประสบทุกข์

คนที่ยื่นเขย่งเท้า ย่อมยืนอยู่ไม่ได้นาน
คนที่ก้าวขายาวเกินไป ย่อมเดินไปไม่ได้ไกล
คนที่ชอบแสดงตน จะไม่ได้รับความยกย่อง
คนที่ชอบยกตน จะไม่ได้รับความนับถือ
คนที่ชอบโอ้อวด จะไม่ได้รับอะไร

สรรพสิ่งต่างๆ ล้วนไม่มีความจริงแท้ในตัว สิ่งใดๆ จะไม่เกิดคุณลักษณะขึ้น หากไม่มีคุณลักษณะของด้านตรงข้ามมาเป็นตัวเปรียบเทียบ และเมื่อเรานำลักษณะตรงข้ามทั้งสองมาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน เราก็จะได้ความสมดุลแห่งธรรมชาติ (จักรสุมาลย์ กบิลสิงห์, 2530)

เมื่อชาวโลกเห็นความสวยว่าเป็นความสวย
ทำให้เกิดความน่าเกลียดขี้ขี้ขึ้น
เมื่อเห็นความดีว่าเป็นความดี
ก็ทำให้เกิดความชั่วร้ายขึ้น
ดังนั้น
มีและไม่มีเป็นผลผลิตของกันและกัน

ความยากและง่ายทำให้เกิดความสมบูรณ์ซึ่งกันและกัน
 เพราะมีความยาวจึงเกิดมีความสั้นขึ้น
 เพราะถือว่าสูงจึงเกิดมีความต่ำ
 เสียงต่างๆ ประสมประสานกัน
 ข้างหน้าและข้างหลังเป็นของคู่กัน
 ดังนั้นมุนีจึงปฏิบัติกิจโดยไม่กระทำ
 สอนหลักธรรมโดยไม่ใช้คำพูด

การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ

การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติคือการประสานสอดคล้องกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน ในทัศนะของเต๋า เมื่อศิลปินจะรังสรรค์งานศิลปะ ศิลปินผู้นั้นจะต้องทำใจให้เป็นสมาธิ เพื่อจะเข้าถึงความจริงแท้ของธรรมชาติ พยายามทำตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ จนกระทั่งหลอมรวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ เป็นสภาวะที่ไร้การแบ่งแยกระหว่างตัวเองกับธรรมชาติอย่างสิ้นเชิง ในสภาวะเช่นนี้เองศิลปินจึงอาจบันดาลความงดงามให้เกิดกับผลงานของตนได้ ดังเช่นที่ ชูตงปอ กวีจีนได้รจนาบทกวีประกอบรูปภาพไว้ว่า

เมื่อเวณอยู่ใกว่าดรูปต้นไม้
 เขาเห็นเพียงต้นไม้
 มิได้มองเห็นผู้ใด
 และไม่เห็นผู้คน
 เพลิดเพลินจนกระทั่งลืมตนเอง
 ตัวเขาเองกลับกลายเป็นต้นไม้
 แดกหน่อผลิบาใหม่มิรู้สิ้นสุด (หลินยูถิง, 2525)

ความงามจากภาพวาดจีนในทัศนะของเต๋านั้นจึงมิใช่ความงามอันเกิดจากความเหมือนสิ่งที่ถูกวาดเท่านั้น หากยังต้องคำนึงถึงความงามที่แท้จริงของธรรมชาติที่ตนวาดนั้นด้วย “การวาดได้เหมือนสิ่งที่ถูกวาดไม่ใช่หัวใจของการวาดภาพ เพราะหากคำนึงถึงความเหมือนเป็นประมาณแล้ว ใช้วิธีถ่ายรูปล่ะดีกว่า...รูปภาพที่งามแท้จะต้องเป็นรูปที่สมบูรณ์แบบในอุดมคติ กล่าวคือมีความงดงามเป็นเยี่ยม ทั้งอ่อนไหวอย่างกับมีชีวิตจิตใจ อีกทั้งมีลักษณะบางอย่างที่คิดว่าสมบูรณ์ตามแบบอุดมคติป็นอยู่ด้วย” (พิน ดอกบัว, 2532 : หน้า 47)

ในทัศนะของเต๋า ความงามแตกต่างจากสิ่งที่สวยงามตรงที่ ความงามมิได้ผูกขาดอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความงามเป็นเรื่องสากล แต่สิ่งที่สวยงามมีอยู่เฉพาะ ความงามมีเพียงหนึ่ง แต่สิ่งที่สวยงามมีจำนวนมาก ความงามไม่มีเกิด ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีแตกสลาย ซึ่งต่างจากสิ่งที่สวยงาม ซึ่งมีเกิด มีการแปรปรวน และมีการแตกสลาย ความงามมีเพียงหนึ่งนั้นหมายถึงความงามอันเป็นแก่นแท้ เมื่อเต๋ายู่ในทุกสิ่ง ความงามก็อยู่ในทุกสิ่ง ปราศจากขอบเขต ความงามมิได้มีอยู่เพียงในสิ่งสวยงามเท่านั้น หากความงามยังอาจพบได้ในสิ่งที่บกพร่องและสิ่งธรรมดาสามัญ (หลินยูถิง, 2525) ยามใดที่จิตว่าง ยามนั้นจิตจะผ่องใส ยามใดที่จิตผ่องใส ยามนั้นก็จะสามารถเห็นความงามอันเป็นสากลนั้นได้

สุนทรียทัศน์แบบจู่ชาว

สุนทรียภาพแบบนี้สะท้อนออกมาในรัฐจู่ ซึ่งอยู่บริเวณภาคใต้ของประเทศจีน โดยเฉพาะงานของ ชวีหยวน (340-277 ปีก่อน ค.ศ.) ซึ่งในสมัยนั้นรัฐจู่ยังเป็นสังคมทาส และอยู่ภายใต้อิทธิพลของลัทธิขงจื้อและ วัฒนธรรมแบบทางเหนือ แต่กระนั้นก็ยังอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมญาติพี่น้อง (clan society) ได้มากกว่าทุกแห่งในภาคเหนือ

ในดินแดนภาคใต้กับภาคเหนือมีความแตกต่างด้านสภาพทางธรรมชาติอย่างมากมาย และความแตกต่างนี้เองก็ได้สะท้อนออกมาทางศิลปะและสุนทรียภาพ สุนทรียภาพแบบจู่ชาวจึงเข้ามาเป็นแรงขับเคลื่อนทาง วัฒนธรรมอย่างใหม่ที่คุกคามอำนาจของลัทธิขงจื้อ และทำให้สุนทรียทัศน์จีนโบราณมีความรุ่มรวยยิ่งขึ้น

บทประพันธ์ "หลิวขาว" และงานนิพนธ์อื่นๆ ของชวีหยวน มีอะไรบางอย่างที่เป็นแนวคิดใหม่ ซึ่งต่างจาก สุนทรียทัศน์แบบขงจื้อ ชวีหยวนไม่ได้ยึดถือพิธีกรรมอันตายตัวแบบลัทธิขงจื้อ แต่เขาปรับเอาคำสอนเรื่องความ เมตตากรุณาและเอกภาพของดีกับความงามมาใช้ นอกจากนี้เขายังปรับเอาแนวคิดบางอย่างของลัทธิ เต๋าเข้ามาด้วย อย่างไรก็ตาม สุนทรียภาพแบบจู่ชาวก็มีการแสดงออกที่เป็นอิสระทางความรู้สึกและจินตนาการของ บัณฑิตในระดัสูง ซึ่งลักษณะเช่นนี้ก็คล้ายกับสุนทรียภาพแบบลัทธิเต๋าที่สนับสนุนความงามที่ดูลึกซึ้งลับ แลและไม่มีขีดจำกัด

การแสดงออกที่เป็นอิสระทางความรู้สึกและจินตนาการนี้จะพบได้จากงานเรื่องหลิวขาวของชวีหยวนซึ่ง สะท้อนให้เห็นความเชื่อของตัวกวีที่ว่าสรรพสิ่งในธรรมชาตินั้นควบคุมชีวิตและอาภูก่อสร้างให้เป็นเป้าหมายของ มนุษย์ สายลม สายฝน สายฟ้า เมฆหมอก และดวงจันทร์ได้กลายมาเป็นบริวารและสารภีของเขา ส่วนหงส์กับ มังกรก็ต้องมาลาภกรทให้เขา (Guo Moruo, 1980) อีกทั้งในทัศนะของชวีหยวน สวรรค์มิใช่สถานที่อันพิสุทธิ์ไป กว่าสถานที่อื่น การแสดงความรู้สึกและจินตนาการเยี่ยงนี้เองที่ทำให้ทัศนะทางความงามของเขาต่างไปจาก ความงามตามแบบของขงจื้อ

สุนทรียภาพแบบนี้เป็นการผสมผสานสุนทรียภาพแบบขงจื้อและแบบเต๋า โดยพัฒนาจิตวิญญาณที่ กระตือรือร้นคล่องแคล่ว (active spirit) ในขณะที่ละทิ้งจุดอ่อนเรื่องการอ่อนน้อมอยู่ในโอวาทและความรู้จัก ประมาณตน และยังนำเอาเรื่องความปรารถนาเพื่ออิสรภาพของลัทธิเต๋ามาใช้ ขณะที่ปฏิเสธเรื่องการทำตาม ความประสงค์ของธรรมชาติ จวบจนสุนทรียภาพแบบจู่ชาวกลายเป็นสำนักคิดใหม่ที่แตกต่างจากลัทธิขงจื้อและ ลัทธิเต๋า

สุนทรียทัศน์แบบนิกายฉาน

สุนทรียภาพแบบนี้เกิดขึ้นภายในสุนทรียะกระแสหลัก หลังจากราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618-907) ยุค กลาง ซึ่งในสมัยนั้นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือความเสื่อมของสังคมศักดินาจีนซึ่งรุ่งเรืองมาเป็นเวลายาวนาน ยุคทอง ของราชวงศ์ถังมลายไปอย่างไม่มีวันหวนคืน ชนชั้นปกครองและพวกมูลนายพากันฉ้อโกงมากขึ้นทุกวันๆ ไม่เพียง แต่คนธรรมดาจะทนทุกข์จากแรงกดดันและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวที่หนักข้อขึ้น หากพวกเขาที่ดินของ ชนชั้นกลางและชนชั้นล่างต่างก็ถูกเปิดโปงให้ได้รับความอับอายอีกด้วย มีการต่อสู้และลักขโมยจากบรรดาผู้

ปกครอง นักคิดปัญญาชนหลายคนเกิดจากครอบครัวชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง ซึ่งต้องเผชิญหน้ากับความขัดแย้งระหว่างการอยู่ในชีวิตสาธารณะกับการถอยห่างออกจากชีวิตเช่นนั้น ความขัดแย้งระหว่างการเข้าหาโลกกับการปลีกตัวออกมา ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากความไม่สมหวังในชีวิตการเมือง-ราชการของเหล่านักปราชญ์บัณฑิต รวมถึงความผิดหวังจากคุณค่าชีวิตในแบบลัทธิขงจื้อ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้มิใช่เรื่องใหม่ แต่เรามาดูเห็นได้เด่นชัดหลังยุคกลางราชวงศ์หมิง

ดังนั้นจึงมีการพยายามที่จะปลดปล่อยและปลดปล่อยทางจิตวิญญาณ จนได้กลายมาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับปัญญาชนที่มีแนวคิดมองโลกในแง่ร้ายและมีแนวคิดในการทำลายล้าง (inhillism) จนเกิดเป็นนิกายฉานของพุทธศาสนาแบบจีน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในตะวันตกในชื่อของ "เซน"

นิกายฉานหรือเซนเกิดมาจากความผสมผสานของศาสนาและลัทธิสำคัญในประเทศจีนขณะนั้น 3 ลัทธิศาสนา อันได้แก่ ศาสนาพุทธ ลัทธิขงจื้อ และลัทธิเต๋า โดยที่ได้นำเอาระเบียบปฏิบัติหรือศาสนพิธีอันเข้มงวดภายในวัดสำหรับผู้เริ่มปฏิบัติของลัทธิขงจื้อมาใช้ ได้นำเอาคำสอนของศาสนาเต๋ามาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทาง และได้้นำเอาคำสอนของพุทธศาสนามาเป็นจุดหมายปลายทาง

นิกายฉานไม่ได้สนับสนุนลัทธิธรรมานตนเองเพื่อเข้าถึงดินแดนสุขาวดี แต่สุนทรียภาพแบบนี้ผสมแนวคิดพุทธที่ว่าสรรพสิ่ง (ธรรม) นั้นขึ้นอยู่กับใจ กับทัศนคติแบบปลีกตัวของลัทธิเต๋า และกระตุ้นญาณกับประสบการณ์การคิดใคร่ครวญของมนุษย์ โดยการทำให้ตระหนักในชั่วพริบตาว่าทุกสิ่งในโลกล้วนเป็นสิ่งลวงตาและไม่มีคุณค่า มนุษย์สามารถเป็นอิสระจากเรื่องราวร้ายแรงและความเจ็บปวด และเข้าถึงดินแดนอิสระทางจิตวิญญาณได้ด้วยตนเอง นั่นคือดินแดนแห่งพุทธศาสนา ซึ่งพวกเขาสามารถยืนปลีกตัวออกห่างจากเรื่องราวทางโลกแทนที่จะใช้ชีวิตอยู่กับโลก

ในหมู่ผู้ที่เชื่อหรือเปลี่ยนมานับถือนิกายฉาน มีผู้นับถือลัทธิขงจื้อและบัณฑิตจำนวนมากที่สุด ความสามารถทางศิลปะของบุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการสร้างศิลปะ และตัวศิลปะเองก็กลายมาเป็นความหมายสำคัญต่อการหลีกเลี่ยงความว่างเปล่าและความทุกข์โศก และด้วยสิ่งนี้สุนทรียภาพแบบนิกายฉานจึงเป็นรูปเป็นร่างขึ้น

นิกายฉานมีแนวคิดร่วมกับแนวคิดลัทธิเต๋าเรื่องการปลีกตัวจากเรื่องทางโลกและการแสวงหาอิสรภาพทางจิตวิญญาณ แต่ต่างกันตรงจุดของวิธีการที่จะประสบความสำเร็จในการปลีกตัวนั้น ตามลัทธิเต๋า สิ่งที่จะช่วยมนุษย์ให้ประสบความสำเร็จในการปลีกตัวคือ "เต๋า" ที่ไม่มีข้อจำกัดและไม่มีที่สิ้นสุด ในขณะที่นิกายฉานถือว่าสิ่งลวงตาบางสิ่งที่สร้างขึ้นโดยจิตใจ ดังนั้นนิกายฉานจึงขาดความรักแห่งธรรมชาติและความบรรลบล้อมคล้องของธรรมชาติที่ไม่มีขีดจำกัดและไม่มีที่สิ้นสุดตามแบบเต๋า เพราะว่ามันคิดฉานสอนให้มนุษย์ปลดปล่อยตัวเองให้อยู่ในโลกภายใน ซึ่งสำหรับนิกายฉานแล้วโลกภายนอกไม่ได้มีอะไรมากไปกว่าสิ่งลวงใจ และธรรมชาติเองก็เป็นสิ่งว่างเปล่าและมีความน่าเศร้าโศกอยู่ ดังนั้นความงามตามทัศนะของนิกายฉานจึงเป็นความงามที่อยู่ภายใน ไม่ต้องไปแสวงหาที่ใด

สถานะความปิติอันสูงสุดในทางฉานก็คือสถานะแห่งจิตใจที่มีความสงบและเกิดการปลีกตัว ซึ่งตัวความปิติเองนี้จะอันตรธานและละลายหายไป นั่นเป็นเพราะมันได้หลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพุทธะเรียบ

ร้อยแล้ว “ตัวกู” หรือ “อัตตา” ได้สลายรวมเป็นชีวิตแห่งจักรวาล และในที่สุดความรู้สึกว่าเป็น “อัตตา” ซึ่งรวมถึงความปิติยินดีก็จะไม่หลงเหลืออีกต่อไป (Li Zehou, 1995)

นิยามานใช้การแสวงหาและการแสดงออกของชีวิตภายในที่มีสติของผู้กระทำในการตัดสินใจสุนทรียภาพและศิลปะ ไม่มีสิ่งใดหรือปรากฏการณ์ภายนอกใดอาจสะท้อนนัยแห่งสุนทรียภาพ เว้นเสียแต่จะสะท้อนชีวิตภายในที่เกี่ยวกับจิตใจของผู้กระทำ สุนทรียภาพแบบนี้เป็นตัวสร้างหลักพื้นฐานของศิลปะแนวโรแมนติกในประวัติศาสตร์สุนทรียศาสตร์จีน โดยที่การเกิดขึ้นของสุนทรียภาพแบบนี้ปรากฏนัยของการเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากแนวคิดแบบคลาสสิกมาสู่แนวคิดแบบโรแมนติกในประเทศจีน

ความบรรสานกลมกลืนและความงามแบบจีน

ความบรรสานกลมกลืนนับเป็นแนวคิดหลักเรื่องความงามแบบจีนในยุคโบราณ ซึ่งแสดงออกในสุนทรียทัศน์ทุกแนว ไม่เพียงแต่ลัทธิเต๋าซึ่งเน้นที่ความเหมาะสมกลมกลืนระหว่างหยินกับหยางเท่านั้น หากยังรวมถึงลัทธิขงจื้อและลัทธิขงจื้อด้วยเช่นกัน

ความงามแห่งการบรรสานกลมกลืนแสดงถึงสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างด้านที่ตรงข้ามของความขัดแย้ง ของสันติสุข ของความมีวินัย และของความเจียมสงบด้วยเช่นกัน

ในบทกวีจีนโบราณที่ชื่อ “Dong Tuzi” ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของอิสตรีที่บุรุษพึงใจ บทกวีนี้ได้พรรณนาถึงความงามของอดีตพิเศษว่าเป็นสิ่งที่ “เสริมเข้ากันก็จะยาวเกิน ตัดออกหน่อยก็จะสั้นเกิน เต็มแบ่งผู้หนึ่งก็จะซีดเกิน แต่มขาดแดงหน่อยก็จะเข้มเกิน” ความงามแบบ “ถูกต้องพอดี” นี้เองที่เป็นอุดมคติของความงามที่บรรสานกลมกลืน

อุดมคติของความงามที่บรรสานกลมกลืนนี้สะท้อนถึงอุดมคติทางศีลธรรมและอุดมคติทางรัฐศาสตร์-สังคมโบราณ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่บรรสานกับธรรมชาติและสังคม ในระหว่างปี 800-200 ก่อนคริสตกาล ชาวจีนจำนวนหนึ่งได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองทางจิตวิทยาของผู้คนที่มีต่อเสียงและสี อีกทั้งยังประสบความสำเร็จในการทำให้ตัวผู้กระทำกับสิ่งที่ถูกกระทำภายในตัวบุคคลเกิดความกลมกลืนกัน ต่อมาขงจื้อก็ได้ค้นพบความบรรสานกลมกลืนกันระหว่างผู้คนกับธรรมชาติ และระหว่างผู้คนกับจักรวาล ขงจื้อกล่าวว่าเป็นเป้าหมายคือการเข้าถึงความกลมกลืนของจิตวิญญาณของผู้คนกับการเมือง

อุดมคติของความงามที่บรรสานกลมกลืนนี้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีขนาดเล็กและเป็นระบบปิดในประเทศจีน ในสังคมยุคโบราณ องค์ประกอบที่ขัดแย้งกันทั้งปวงได้แบ่งแยกเป็นคู่กันกับธรรมชาติ บัจเจกชนกับสังคม ผู้กระทำกับสิ่งที่ถูกกระทำ ร่างกายกับจิตวิญญาณ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้ถูกแบ่งแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด ผู้คนในสังคมโบราณไม่ได้เพียรพยายามที่จะวิเคราะห์หาความแตกต่างและแบ่งแยกสิ่งเหล่านี้ แต่ในทางตรงกันข้าม พวกเขากลับมองเห็นถึงความคล้ายคลึงกันของสิ่งต่างๆ เหล่านี้มากกว่า อีกทั้งยังสนใจในความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ เหล่านี้มากกว่าความขัดแย้งกัน ดังนั้น “ความบรรสานกลมกลืน” จึงเป็นเสมือนอุดมคติขั้นเลิศ และเป็นมาตรฐานระดับสูงสุดที่ผู้คนต่างใช้ในการตัดสินใจประเมินสรรพสิ่งทั้งปวง ในแง่จริยธรรมนั้น “คุณงามความดี” หมายถึงความบรรสานกลมกลืนระหว่างปัจเจกชนกับสังคม และในแง่ศิลปะ

หรือสุนทรียภาพ ความงามนั้นก็คือ “ความบรรสานกลมกลืน” นี้เอง ซึ่งผู้คนในสังคมโบราณน้อยครั้งที่จะเอ่ยว่า “งาม” หรือ “ไม่งาม” หากแต่จะเอ่ยว่า “บรรสานกลมกลืน” หรือ “ไม่บรรสานกลมกลืน” มากกว่า

ชูตงปอ (ค.ศ. 1037-1101) กวีและจิตรกรเอกในสมัยราชวงศ์ซ่ง ผู้มีความเข้าใจในลัทธิขงจื้อ เต๋า และ พุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2536) ได้กล่าวว่า “คุณภาพของภาพเขียนและบทกวีก็ดูจะเดียวกัน... ในบทกวีย่อมมีภาพเขียน และในภาพเขียนย่อมมีบทกวี” (Zhou Laixiang, 1995) ซึ่งนี่เองก็เป็นหลักฐานแสดง ถึงลักษณะพื้นฐานของความบรรสานกลมกลืนและงานศิลปะและสุนทรียภาพแบบคลาสสิกในประเทศจีน

ประวัติผู้เขียน

นายปรีดา อัครจันทโชติ เกิดวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2518 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวาริชวิทยา ภาควิชาวาริชวิทยาและสื่อสารการศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2538 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2542